

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening / 6 / 2010

**TEMA:
BØRNS TRIVSEL
OG MISTRIVSEL**

SOCIAL POLITIK

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Vilby

Landssekretær: Dorte Olsen

Social Politik udkommer seks gange
årligt og sendes automatisk til alle
medlemmer

Redaktion:

Peter Bundesen (Ansv.)

Den Sociale Højskole i Odense

Tlf.: 63 18 47 63

E-mail: pebu@ucl.dk

Tine Gomard

E-mail: ecuador@cykel.dk

Leena Eskelinen

E-mail: le@akf.dk

Margit Lotz

E-mail: margit.lotz@gmail.com

Preben Etwil

E-mail: etwilmeyland@vip.cybercity.dk

Morten Frederiksen

E-mail: mf@soc.ku.dk

Sofie Nørgaard-Nielsen

E-mail: sofie@noergaard-nielsen.dk

Dette nummer er redigeret af:

Preben Etwil og Sofie Nørgaard-Nielsen

Redaktionssekretær:

Nina Særkjær Olsen

ISSN 0905-8176

Artikler fra Social Politik kan citeres med
tydelig kildeangivelse

Redaktionen gør opmærksom på, at
artikler i Social Politik ikke nødvendigvis
dækker redaktionen eller Socialpolitisk
Forenings synspunkter

Tryk:

Eks-Skolens Trykkeri ApS

Tlf.: 35 35 72 76

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tema: Børns trivsel og mistrivsel

Preben Etwil og Sofie Nørgaard-Nielsen:

Børns trivsel og mistrivsel..... 3

Lisbeth Zornig Andersen:

Fortællinger fra børns hverdag..... 5

Frank Ebsen: Vejen til nutidens børneopfattelse..... 7

Mai Heide Ottosen:

Børnevelfærd i Danmark anno 2010.....12

Birgitte Brøndum: Talportræt af tidligere udsatte18

Lars Rasborg: Anbragte børn mangler hjælp23

Mathias Etwil: Sport og motion for børn i institution –
en fortælling fra den pædagogiske praksis.....28

Internationalt og forening

Peter Abrahamson (klumme):

Det danske velfærdssamfund i den europæiske union...33

Socialpolitisk Forlag distribuerer

filmen Love During Wartime35

Knud Vilby: Flere fattige i 2010. Flere frivillige i 2011?...36

HVAD ER SOCIALPOLITISK FORENING?

Socialpolitisk Forening samler aktive mennesker, foreninger og organisationer på tværs af faggrænser og politiske skel, for at debattere aktuelle socialpolitiske spørgsmål. Som fx. stigende fattigdom blandt børn og voksne, øget arbejdsløshed, straf og resocialisering og børn og unges mistrivsel. Sammen søger vi at finde nye veje og løsninger på vitale samfundsproblemer.

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.

1401 København K

Tlf.: 35 82 83 50 (daglig 10-15)

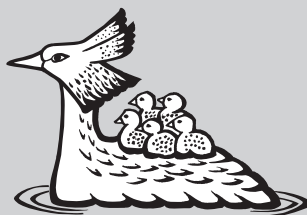
www.socialpolitisk-forening.dk

Merkur Bank: 8401 1107640

Socialpolitisk Forlag

Samme adresse, tlf. og e-mail

Merkur Bank: 8401 1107616

BØRNS TRIVSEL OG MISTRIVSEL

Langt de fleste børn i Danmark har det godt. De vokser op i trygge rammer med omsorgsfulde og kompetente voksne, der omgiver dem i både familien og i de institutioner, som de kommer i som en naturlig del af deres hverdag. Men der er også et stort antal børn, der vokser op på kanten af normalsamfundet, og som har en hverdag, der er præget af fattigdom, misbrug, eksklusion og splittelse. I dette nummer af Social Politik ser vi nærmere på begge børnegrupper, men har særligt fokus på de sidstnævnte ca. 15 pct. af en børneårgang, der kan karakteriseres som socialt udsatte. Under temaet »Børns trivsel og mistrivsel« bringer vi en række artikler, der dokumenterer de problemstillinger, der kendetegner de socialt udsatte børns liv. Vi giver også spaltepads til mere praksisnære artikler, der kommer med konkrete bud på, hvordan vi kan tilbyde disse børn og unge og indsats, der faktisk hjælper dem på vej mod et liv, hvor de får mulighed for at udvikle sig og trives på lige fod med deres jævnaldrende.

Temannummeret indledes med et opråb fra formanden for Børnerådet, Lisbeth Zornig Andersen, der i artiklen »Fortællinger fra børns hverdag« beskriver de nedslående konklusioner fra Børnerådets undersøgelser af børns trivsel. De peger blandt andet på, at 15 pct. af børnene lever under forhold som er uacceptable og skadelige for dem på kort og langt sigt. Dette peger mod et behov for en massiv samfundsmæssig indsats på det børnepolitiske område. Først og fremmest kræver det, at FN's Børnekonvention skal være udgangspunktet for de mål, vi sætter os. Derudover skal der etableres et børneombud i Danmark, fordi der er brug for et sted, hvor børn kan henvende sig og være sikker på at blive taget alvorligt.

Frank Ebsen, der er forskningschef på Professionshøjskolen Metropol, giver i sit indlæg en historisk gennemgang af hvordan børn er blevet opfattet – især dem, der var uden for det man kunne kalde normalområdet. Opfattelsen var, at forældreløse eller såkaldte vanartede børn fik den bedste og mest kærlige opvækst på børnehjem, hvor de efter endt ophold kunne blive udsluset til at varetage et arbejde på landet og i sjældne tilfælde i byerne. I dag er børnesynet et andet. Nu bliver børn til aktører i deres eget liv. De får rettigheder til at ytre sig og selv bestemme, hvad der skal ske med dem. FN's børnekonvention fører dog til et konstant dilemma mellem at drage omsorg for et barn

*Af Preben Etwil og
Sofie Nørgaard-
Nielsen*

samtidig med at det har ret til at bestemme fx at indgå i risikofyldte miljøer.

Mai Heide Ottosen, programleder ved SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, skriver om danske børns velfærd og trivsel anno 2010. Artiklen tager udgangspunkt i en undersøgelse, der har som formål at tilvejebringe et samlet trivselsbillede – over tandbørsterutiner og motionsvaner til børnedødelighed og – fattigdom. Undersøgelsen tegner et billede af, at livet bliver stadig mere risikofyldt og komplekst med alderen. Det gælder dog, at kernefamilien som familietype tilsyneladende beskytter de unge mod en risikobetonet adfærd, fx hvad angår alkohol og rusmidler.

Birgitte Brøndum, Specialkonsulent i Danmarks Statistik, tegner et portræt af de voksne, der var udsatte som børn. Konklusionerne er nedslående. De tidligere udsatte har både svagere sociale relationer og netværk, de klarer sig uddannelsesmæssigt dårligere, de er oftere modtagere af overførselsindkomster, går oftere til lægen og de har en lavere gennemsnitslevealder. Det må give anledning til eftertanke, at indsatsen overfor de udsatte børn og unge tilsyneladende er så mangelfuld, at de er så markant overrepræsenterede blandt de svageste voksne senere i livet.

Lars Rasborg, Cand.psych., leverer et bud på, hvad det er for en hjælp, anbragte børn har brug for. På baggrund af de tidligere artikler og socialforskningen i det hele taget, er det oplagt at konstatere, at gennembruddene i forståelsen og løsningen af sociale problemer stort set er fraværende. Rasborg foreslår udbredelse af miljøterapi som metode, når sociale problemer skal afhjælpes. Miljøterapien fokuserer på at genetablere det svigtede barns tillid til voksne og insisterer ligeledes på et tæt samarbejde mellem barnets sagsbehandler, anbringelsesstedet og daginstitutionen eller skolen, der tager udgangspunkt i barnets bedste.

Temanummeret afrundes med et indblik i praksis på en daginstitution i et socialt belastet område. Mathias Etwil, pædagog, videregiver sine erfaringer med, hvordan sports- og motionsaktiviteter kan medvirke til, at udsatte børn og unge danner positive sociale relationer, der bl.a. indeholder værdier som tryghed, tillid, fordybelse, nysgerrighed, glæde, ejerskab og forståelse for andre. Det må betragtes som ganske afgørende forudsætninger for et demokratisk retssamfund, at alle borgere nærer disse følelser – og at samfundet hjælper dem på vej, som er i en social situation, der gør, at de ikke lærer det af sig selv.

FORTÆLLINGER FRA BØRNS HVERDAG

Langt de fleste børn i Danmark trives. En helt ny undersøgelse fra SFI viser, at 85 pct. af alle danske børn lever en tryk og harmonisk barndom. Men 85 pct. er ikke alle børn. Der er altså en rest på 15 pct. der kategoriseres som udsatte – de mistrives. Denne undersøgelse er nærmere beskrevet i dette nummer af Social Politik af Mai Heide Ottosen.

Gennem mange år har børns trivsel været et særligt emne, når vi i Børnerådet har gennemført spørgeskemaundersøgelser blandt børn i 4. – 7. klasse. Og resultaterne er mildest talt nedslående. På en bred vifte af områder fortæller 15 pct. af børnene, at de lever under forhold, der er uacceptable og skadelige for dem på kort og på lang sigt. De får mindre ud af skolen end andre børn, de har færre venner, de opsøger sjældent netværk uden for skolen i form af fritidsaktiviteter, de har flere problemer både i skolen og derhjemme, de har ringe tillid og kontakt til voksne, og de kæmper med lavt selvværd. 10 pct. fortæller, at de er plaget af hovedpine eller mavepine et par gange om ugen, og hver fjerde oplever stress ugøtligt eller oftere.

De børn, der mistrives, går sjældent til en fritidsaktivitet, de føler sig ofte skidt tilpas, og samtidig føler de ikke, at de har voksne i deres nære netværk, som de kan tale med om deres problemer. Undersøgelserne viser også, at langt de fleste børn, der mistrives, oplever, at flere af disse vilkår gør sig gældende i deres liv. Børn, der mistrives, oplever altså en hverdag med problemer både i skolen og derhjemme. Der er med andre ord tale om børn, der på den ene eller andet måde har brug for hjælp.

Der er behov for en solid indsats på en lang række af børnepolitiske områder, hvis vi skal kunne give alle børn i Danmark den omsorg, beskyttelse og hjælp, de har ret til. Og ret, det har de. I Danmark har vi nemlig givet hinanden hånd på, at Børnekonventionen skal fungere som rettesnor i al lovgivning, der handler om børn og unge. Det sker bare desværre alt for sjældent i praksis.

For at imødegå problematikken må vi sætte os nogle mål for, hvad vi vil med børn i Danmark. Det første må være, at vi skal lade Børnekonventionen være udgangspunktet for de mål, vi skal sætte os. Konventionen afspejler i høj grad de helt basale behov, som børn har, og det giver derfor god mening at få konventionen meget tættere ind i det politiske arbejde på børne- og ungeområdet. På den måde kan

*Af Lisbeth Zornig
Andersen*

Gennem mange år har børns trivsel været et særligt emne, når vi i Børnerådet har gennemført spørgeskemaundersøgelser blandt børn i 4. - 7. klasse. Og resultaterne er mildest talt nedslående

I Danmark har vi nemlig givet hinanden hånd på, at Børnekonventionen skal fungere som rettesnor i al lovgivning, der handler om børn og unge

børns rettigheder blive mere end blot en smuk, abstrakt idé, som ingen i realiteten tager alvorligt.

Et andet mål, som vi i Børnerådet har arbejdet ihærdigt for at få gennemført, er, at der skal etableres et børneombud i Danmark

Et andet mål, som vi i Børnerådet har arbejdet ihærdigt for at få gennemført, er, at der skal etableres et børneombud i Danmark. Der er brug for et sted, hvor børn kan henvende sig og være sikker på at blive taget alvorligt.

Begge dele – at få gjort Børnekonventionen til en naturlig del af den politiske og forvaltningsmæssige kultur, og at få etableret en børneombudsmand – tror jeg, for alvor vil kunne sætte skub i en ny, rettighedsorienteret, målrettet indsats til fordel for de udsatte børn i Danmark.

Lisbeth Zornig Andersen er formand for Børnerådet.

VEJEN TIL NUTIDENS BØRNEOPFATTELSE

I de seneste 17 år er et stigende antal børn og unge blevet omfattet af den offentlige børneforsorg. Der er tale om en stigning fra godt 20.000 til godt 30.000, og stigningen skyldes primært en øget indsats mens barnet fortsat bor hjemme samt i mindre omfang en stigning i antallet af unge, som anbringes på sikrede institutioner eller i fængsel.

Næste år gennemfører folketetinget »Barnets reform«, hvor et par af hovedoverskrifterne er »Tidlig indsats« og »Tværfagligt samarbejde«, som i høj grad har karakteriseret de seneste årtiers lovgivning. Der tages dermed ikke stilling til, hvorvidt det er klogt eller rimeligt, at et stigende antal børn og unge bør omfattes af børneforsorgen. Det diskuteres ikke, hvor nyttigt det er at udvide overvågningen af børn i skoler, daginstitutioner og fritidsliv, og om det i sig selv kan være med til at øge antallet af afvigere og mindske normalitetsopfattelsen, så endnu flere får behov for kommunale hjælpeforanstaltninger. Der tages ikke stilling til, hvad det betyder at sætte tidligt ind, og om der er en risiko for at begynde at arbejde med problemer, som måske var blevet løst af sig selv. Der savnes konsekvent indsigter i årsager til, at antallet af børn og unge med behov for offentlig hjælp ser ud til fortsat at stige.

I stedet virker det som om regering, folketing, kommuner og utallige professionelle fortsætter, som de har gjort det seneste 100 år. De aktuelle diskussioner handler om mere eller mindre af indsats i hjemmet ofte benævnt forebyggelse (tidlig indsats, tværfagligt samarbejde, forældrekrav mv.) samt flere/færre anbringelser i familiepleje, på institutioner eller i fængsler. Alt sammen behandlingsformer, som blev etableret i løbet af 1800-tallet, hvor børn fik en egen ret til en ordentlig opvækst.

Børneretten

Et af de centrale dogmer i den danske børneforsorg er ideen om børneretten, som blev formuleret af C.C. Møller, der var forstander for opdragelsesanstalten »Flakkebjerg« ved Slagelse i 1848. Møller mente, at børn havde ret til at en kærlig og omhyggelig opdragelse uanset deres herkomst. Hvert barn skulle ses som noget i sig selv med ret til at blive kærligt opdraget. Hvis forældre ikke havde kærlighed i form af den fornødne selvpofrelse, skulle samfundet sikre børnenes ret til at få en ordentlig opvækst. (Møller, 1848).

Af Frank Ebsen

Der savnes konsekvent indsigter i årsager til, at antallet af børn og unge med behov for offentlig hjælp ser ud til fortsat at stige

Børn havde ret til at en kærlig og omhyggelig opdragelse uanset deres herkomst

Da tiggeriet blev forbudt i løbet af 1700-tallet steg antallet af børn og unge i de nye tugthuse. Møller fandt i lighed med andre, at det førte til, at de blev uddannede til at blive forbrydere, og dermed blev tabt for samfundet. De kunne ikke bruges i de almindelige erhverv og var desuden til fare for menigmand.

I takt med at tiggeriet ophørte som forældreløse børns levevej blev nogle placeret i andre hjem enten som led i laugsvæsnet eller mod offentlig betaling. Nogle blev placeret på godser som godsejerens børn og arbejdskraft, og i løbet af 1800-tallet blev der udviklet et system med plejefamilier. De plejefamilier som tog mod børnene havde ret til at bruge dem som arbejdskraft, og ofte blev børnene udbudt på auktion, hvor den der skulle have den laveste plejeløn fik dem. Børnene risikerede derved enten at blive groft udnyttede eller via den lave plejeløn sikre fattige plejeforældres overlevelse. Det kan ikke undre, at de første statistikker over dødelighed viste, at børn i familiepleje døde langt hyppigere end andre børn.

Møller mente, at de forældreløse eller vanartede børn og unge fik den bedste og mest kærlige opvækst på anstalter, hvor forstanderen kunne opdrage dem i forældrenes sted, og få dem udsluset til at varetage et arbejde på landet og i sjældne tilfælde i byerne. Børneretten var således også et forsvar for etablering af anstalter.

Børnerettens credo om en kærlig opvækst gik hånd i hånd med et mål om at gøre børn til nyttige samfundsborgere, der ikke var til fare for andre. Det kom i slutningen af århundredet til udtryk i den betænkning, som lå til grund for den første samlede lov om »Forsømte og forbryderske børn og unge«:

»... således vil samfundet i det hele på den ene side vedkende sig denne sin pligt til at værgе børnene mod moralsk vanrøgt eller vanart, og det vil på den anden side hævde sin ret til at værgе sig selv imod, at børnene på grund af deres nærmeste opdrageres mangel på god vilje eller evne opvokse således, at de med vished kunne ventes at ville udvikle sig til byrde og skade for samfundet.« (Betænkning angående Statstilsyn med børneopdragelsen, 1895 s. 8)

Kernefamilie og fordærvede forældre

Frygten for de vanartede unge var udpræget i 1800-tallet, og en statistik i forbindelse med ovennævnte betænkning viste en nærmest eksplosiv udvikling i kriminaliteten blandt unge i København i slutningen af 1800-tallet. Frygten blev forbundet med arbejderklassens unge, som havde egen indtægt, drev rundt på værtshuse og gader, og levede promiskuøst. Deres adfærd blev set som et resultat af fordærvede forældres dårlige indflydelse og forsømmelse. Denne risikoteori om, at forældres

Ofte blev børnene udbudt på auktion, hvor den der skulle have den laveste plejeløn fik dem

Børnerettens credo om en kærlig opvækst gik hånd i hånd med et mål om at gøre børn til nyttige samfundsborgere, der ikke var til fare for andre

fordærv gik i arv til deres børn, som blev til fordærvede unge, betød, at filantropiske foreninger og myndigheder lagde stor vægt på at etablere en familie med ansvarlige fædre og mødre. Idealet blev en kernefamilie med en udearbejdende mand og en hjemmearbejdende kvinde, der tog sig af rengøring, tøjvask, mad og børn på grundlag af de penge manden tjente. Kvinden skulle sørge for, at hjemmet var hyggeligt og tiltrækkende, så manden efter endt arbejdsdag kom hjem, afleverede lønnen frem for at drikke den op og bidrage til mængden af uægte børn. Idealet er fx formuleret i en instruks fra 1872 til fattigforstandere i København:

»Distriktsforstander og tilsynsforstander må påse, at de fattige føre et ordentlig, ædrueligt og sædelig liv, at de vedligeholde orden og renlighed i deres boliger, og at disse ikke ved overbefolkning eller af andre årsager, som hidrører fra den fattige selv, blive usunde. De bør i så henseende have et vågent øje med at der ikke i de fattiges hjem drives svir eller spil, at ægtefæller leve samdrægtig med hinanden, at der ikke sker brud på sædelighed eller familieforhold, som f.eks. at manden forlader hustruen, at denne, enken eller enke-manden, samlever med andre, at ugifte personer føre et utilladeligt samliv med hinanden, fremdeles at de ikke ved at indtage logerende enten nedbryde børnenes og i særdeleshed de ældre pigebørns anstændighedsfølelse, eller overfylde boligen, så at den bliver skadelig i sanitær henseende.«(Københavns borgmester Knudsen, Instruks og vejledning for distriktsforstandere i København, 1872:48, her citeret fra Lützen, 1998:168)

Det væsentligste middel til at etablere kernefamilien var filantropiske foreninger, hvor bedre stillede kvinder frivilligt rådgav og støttede de fattige kvinder. I nogle tilfælde var støtten kun rådgivende i andre var den forbundet med adgang til tøj, penge, mad, o.l. Det centrale var at kvinderne etablerede gode hjem, så manden kom hjem, og børn kom i skole og senere i arbejde.

De filantropiske kvinders besøg i arbejderkvindernes hjem handlede ikke kun om moralsk påvirkning men også om rådgivning om børns udvikling og hvilken sundhed, som var nødvendigt for, at de overlevede. Det var i denne tid mantraet om ro, renlighed og regelmæssighed blev formuleret. Ligeledes gik indsatsen i familien hånd i hånd med etablering af en skole for først alle fattige og senere alle børn. Børnene blev således samlet ét sted – skolen – hver formiddag, hvor de fik undervisning. I nogle områder blev det suppleret med asyler for fattige børn, hvis mødre var nødt til at arbejde. Der opstod således ved siden af anstalter, fængsler og familiepleje et net af indsatser, som dels støttede

Idealet blev en kernefamilie med en udearbejdende mand og en hjemmearbejdende kvinde

Det centrale var at kvinderne etablerede gode hjem, så manden kom hjem, og børn kom i skole og senere i arbejde

Forældre fik lov til at opdrage børn frit, så længe de ikke blev fordærvede eller opfattet som truende for samfundet

etablering af kernefamilien dels gennemtrængte samme fattige familie med råd om husførelse, opdragelse, samliv mv. Forældre fik lov til at opdrage børn frit, så længe de ikke blev fordærvede eller opfattet som truende for samfundet.

Et systemkompleks etableres

Oprindeligt blev opgaven varetaget af filantropiske organisationer, men fra loven i 1905 og frem til i dag er det kommunernes socialforvaltning, der får til opgave at hindre, at børn og unge bliver forsømte. Den væsentligste forandring i 1900 tallet bliver, at behandlingen i hjemmet og via anstalter, fængsler og familiepleje bliver offentlig organiseret og ikke mindst finansieret.

Et af de tydelige skift i 1800-tallet var en ændring i synet på børn. Fra et specifikt fokus på børns arbejdsevne til at børn er noget i sig selv med en ret til at forbedre deres sociale position i samfundet. »Børneretten« rodfastes og fører til et definitivt opgør med markedsmekanismen, hvor børn ses som arbejdskraft for de steder og familier hvori de placeres. I stedet bliver efterladte og forsømte børn anbragt som led i en myndighedsudøvelse, hvor udgifterne relateres til det nødvendige for barnets opvækst uafhængig af arbejdsevnen. I reguleringen af anstalterne bliver betalingen et spørgsmål mellem institutionelle spillere som anstalt, kommune og stat, og løsgøres fra det enkelte barn. For familieplejen er plejelønningen fortsat forbundet med det enkelte barn, men løsgøres fra barnets arbejdsevne og relateres til barnets tilstand og fremtidige opvækst. Dermed gøres børn til nogle der i sig selv – altså som børn – har rettigheder.

I dag ændres børnesynet igen. Nu bliver børn til aktører i deres eget liv. De får rettigheder til at ytre sig og selv bestemme, hvad der skal ske med dem. FN's børnekonvention fører til et konstant dilemma mellem at drage omsorg for et barn samtidig med at det har ret til at bestemme fx at indgå i risikofyldte miljøer.

Et andet skift var etableringen af kernefamilien hos de fattige som omdrejningspunkt for behandlingen af børn og unge. Familien fik ansvar for at opdrage børn og unge efter gældende normer og retningslinjer som ofte var formet efter borgerskabets familiestruktur. Det indeholdt regler for skolegang og sundhed, som når de blev fraveget gav grundlag for at det offentlige kunne gribe ind for barnets skyld. Indgrebene kunne i første omgang være at lære forældrene at leve op til reglerne og tage vare på deres børn, og i anden omgang at fjerne dem og lade dem vokse op i hjem eller på anstalt.

Den offentlige kontrol er i dag udvidet med et net af professionelle i daginstitution, skole, sundhedspersonalet og socialforvaltning, som overvåger normalitet og afvigelse. De offentlige institutioner kan rådgive

»Børneretten« rodfastes og fører til et definitivt opgør med markedsmekanismen, hvor børn ses som arbejdskraft for de steder og familier hvori de placeres

Den offentlige kontrol er i dag udvidet med et net af professionelle i daginstitution, skole, sundhedspersonalet og socialforvaltning, som overvåger normalitet og afvigelse

og vurdere en mængde informationer om såvel alle børn som det enkelte barn med et særligt behov for støtte. Der fokuseres fortsat på kernefamiliens forældre, som nu gennemtrænges på flere måder og fra flere sider, og på det seneste tillægger forældres udsagn mindre betydning sammenlignet med børnenes egne stemmer og de professionelles vurderinger.

Et tredje skift var etablering af et alternativ til fængslet i form af anstalten, som havde et pædagogisk og opdragende formål udover indespærringen af de unge. Intentionen var at øge muligheden for, at unge kunne reetableres i samfundet igen, og derved minimere risikoen for, at samfundet udsættes for fortsat kriminalitet af »fordærvede« unge.

Efter en lang periode med nedgang i fængselsanvendelse og kriminalisering af ungdomsadfærd sker der atter en udvidelse af strafferammer, straf og hvad der opfattes som kriminelt. Der sker en udvidelse af brugen af fængsler i indsatsen overfor unge, hvor anstalten ikke længere blot er et alternativ, men en integreret del af indsatsen i form af sikrede institutioner. Om det som tidligere fører til at fængsler og anstalter kommer til at fungere som forbryderskoler må fremtiden vise.

Afslutning

Børneforsorgens fire spor er fortsat dem der arbejdes i. Der sker forandringer i de fire spor og i deres indbyrdes forhold, men de antastes eller ændres ikke. Der har i de senere år især været sat spørgsmålstegn ved værdien af de dyre anbringelser, selv om det sjældent gælder de dyre fængselspladser. Der har været ønske om at finde evidens for, hvad der virker, og dermed et moralsk imperativ om at undgå at eksperimentere med de mest udsatte børn og unge, uden at det har givet anledning til egentlig nytænkning om indsatsformer og kernefamilie.

En anden vej kunne være at undersøge årsagerne til de seneste årtiers stigning i antallet af udsatte børn og unge. Det kan være den skyldes den stigende fattigdom; lovgivere og professionelles øgede opmærksomhed på risikoadfærd/afvigelse; den øgede psykiatisering af særlige former for adfærd eller andre fænomener. Netop psykiatiseringen tyder på nye former for forståelser blandt forældre, børn og professionelle, som udfordrer de fire spor og ikke mindst opfattelsen af hvad der er kernefamiliens ansvar.

En stilfærdig opfordring er, at iværksætte undersøgelser af de mekanismer som danner børn og unges problemer i dag og ikke mindst hvilken betydning indsats i hjemmet har for at løse dem. Det kan give nye og anderledes bud på en indsats end den rutinemæssige fortsættelse af det system, som blev etableret for mere end 100 år siden.

Frank Ebsen er forskningschef på Professionshøjskolen Metropol.

Efter en lang periode med nedgang i fængselsanvendelse og kriminalisering af ungdomsadfærd sker der atter en udvidelse af strafferammer, straf og hvad der opfattes som kriminelt

En anden vej kunne være at undersøge årsagerne til de seneste årtiers stigning i antallet af udsatte børn og unge

BØRNEVELFÆRD I DANMARK ANNO 2010

*I slutningen af september i år udkom **Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel 2010**¹ Forskningsrapporten er blevet til i et samarbejde mellem Bikuben-fonden og SFI og leverer et statistisk overblik over den danske børnebefolknings tilstand. Den giver både indblik i, hvordan den brede del af børnepopulationen trives på forskellige livsområder, men bidrager også med viden om kategorier af børn og unge, som har det særligt vanskeligt og derfor kan have brug for børnesociale indsatser.*

Af Mai Heide Ottosen

Spørgeskemaundersøgelsen tilvejebragte indblik i børn og unges hverdagsliv og vilkår

Forskningsrapporten er baseret på en stor empirisk undersøgelse, som blev gennemført i 2009, hvor børnebefolkningen bliver repræsenteret ved fem årgange i aldersgrupperne 3, 7, 11, 15 og 19 år. Mere end 6.200 børn og unge deltog. Spørgeskemaundersøgelsen tilvejebragte indblik i børn og unges hverdagsliv og vilkår, fx om forholdet til forældrene, deres sundhedsadfærd, erfaringer med mobning eller oplevede livskvalitet. Andre informationstyper, som typisk er vanskelige at indhente fra børn og unge selv, fik vi fra Danmarks Statistiks registre, fx om forældrenes uddannelse eller familiernes boligforhold. Derfra fik vi informationer om alle børn i de fem årgange – i alt omkring 336.000 børn og unge.

At operationalisere velfærd og trivsel

Velfærd og trivsel er brede begreber, der ikke umiddelbart lader sig måle. De må dekomponeres. På første trin inddelte vi børns liv i otte centrale domæner: Materiel velfærd; boligforhold og lokalområder; helbred og sikkerhed; uddannelse og dagpasning; sociale relationer; adfærd og livsstil; fritid og medborgerskab, og endelig den subjektivt oplevede trivsel.

1) Mai Heide Ottosen stod i spidsen for undersøgelsen om Børn og Unge i Danmark, SFI-rapport 10.20. Rapportens øvrige forfattere er Dines Andersen, Lisbeth Palmhøj Nielsen, Mette Lausten og Sofie Stage. Desuden har Tine Egelund bidraget med et kapitel til rapporten. Rapporten kan købes eller downloades: www.sfi.dk

Hvert af disse otte velfærdsdomæner var på næste trin opdelt i et antal underliggende komponenter, og disse bestod igen af en række konkrete og helt målbare indikatorer på trivsel eller mangel på samme. Det kunne fx være omfanget af børn med lav oplevet livskvalitet, andelen med arbejdsløse forældre eller omfanget af overvægtige børn.

Som sådan rummer undersøgelsen mere end 100 små statistiske fortællinger om børnevelfærd, der kan læses uafhængigt af hinanden. De tilvejebringer et facetteret indblik i børns liv, og strækker sig fra tandbørsterutiner og motionsvaner til børnedødelighed og fattigdom. Men vil man desuden tilvejebringe et samlet trivselsbillede, er man nødt til at gå den modsatte vej tilbage. Besvarelsenerne på de enkelte indikatorer blev samlet i nogle større klumper for at bestemme, hvor mange børn, der faldt inden for (dvs. trives) på hvert af de 8 domæner og hvor mange, der faldt uden for, og dermed kunne defineres som udsatte. Grænserne blev ikke sat mekanisk, men ud fra en vurdering af at nogle hændelser er mere fatale (fx handicap og fattigdom) end andre (fx forbrug af fastfood og sodavand). Generelt skulle der en del til, før det enkelte barn blev defineret som udsat på et domæne.

Et indeks for børnevelfærd

På analysens sidste trin udarbejdede vi et samlet trivselsindeks for at vurdere, hvor mange der samlet set kan karakteriseres som udsatte: Børn og unge med så mange positive besvarelser, at de faldt inden for på alle 8 domæner, definerede vi som værende i god trivsel. Dem, der faldt udenfor på 1-2 domæner, områder, blev placeret i en midtergruppe. Var der så mange negative besvarelser, at de faldt uden for på tre eller flere af de otte velfærdsdomæner, karakteriserede vi dem som udsatte. Kategoriseringen er baseret på en teori om, at belastningsgraden stiger eksponentielt med antallet af risikofaktorer – en teori, som vi også kan eftervise empirisk i undersøgelsen.

Iflg. den opgørelsesmåde fandt vi, at lidt over halvdelen af dem, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen, faldt inden for og var i god trivsel, mens 9 pct. kunne karakteriseres som udsatte. Resten faldt imellem. Det er imidlertid velkendt, at befolkningsgrupper med få ressourcer sjældnere ønsker at deltage i undersøgelser, hvilket også gjaldt i dette tilfælde. Derfor må man forvente, at andelen, der befinder sig i en marginaliseringszone, reelt er noget højere. På baggrund af de registerbaserede data, der jo omfatter hele befolkningen, regnede vi os frem til, at andelen af udsatte børn og unge snarere nærmer sig 15 pct. Undersøgelsen viser med andre ord, at flertallet af danske børn og unge som helhed har det godt, mens et ikke ubetydeligt mindretal befinder sig i en risikozone for udsathed.

Som sådan rummer undersøgelsen mere end 100 små statistiske fortællinger om børnevelfærd, der kan læses uafhængigt af hinanden

Et ikke ubetydeligt mindretal befinder sig i en risikozone for udsathed

Den gradvist mere farefulde tilværelse

Udsathed kan optræde i forskellige kombinationer og sætte sig igen på mange måder. Alligevel var det muligt at udpege nogle mere gennemgående mønstre.

Først og fremmest er der store variationer mellem aldersgrupperne. Trækker man de helt store linjer hen over barn- og ungdommen, viste resultaterne, at det starter godt for de allerfleste børn. De fleste er ved godt helbred gennem de første år, de er veltilpassede i daginstitutionen og har fornuftige kost- og motionsvaner. Ved skolestart er de glade for at gå i skole og deres mødre synes, at de klarer sig fagligt godt. De har et aktivt fritidsliv, og de allerfleste er i 11-års-alderen glade for livet. Alt i alt tyder resultaterne på, at der bliver passet godt på de yngre børn ude i familierne. De vokser op under gode materielle vilkår og får den nødvendige omsorg af deres forældre. Sandsynligvis yder velfærdssamfundets omsorgsinstitutioner også deres bidrag til den som helhed ret gode trivsel: Når de yngre børn deltager i kulturelle tilbud (fx kommer i teateret eller på museum) eller når de har sunde kostvaner (fx får frisk frugt hver dag), kan det også være et resultat af daginstitutionernes tilbud.

Sandsynligvis yder velfærdssamfundets omsorgsinstitutioner også deres bidrag til den som helhed ret gode trivsel

De gode takter, der er slået an i de tidlige år, bliver imidlertid gradvist overtruffet af et stadigt mere risikofyldt og komplekst liv. Glæden ved at gå i skolen aftager noget, og det gør tiltroen til egen faglig formåen også. Skolen er en sorteringsproces, og i den honorerer piger bedre forventningerne om boglighed end drengene. Det kan aflæses af både de faglige præstationer og af forventningerne til fremtiden. I 19-års-alderen er omkring hver tredje ikke i uddannelsessystemet. Blandt dem er to ud af tre i arbejde, resten laver ikke noget. På det alderstrin kan nogle befinde sig på en mellemstation pga. sabbatår, rejser eller militærtjeneste, og man må forvente, at nogle vil finde ind i uddannelsessystemet igen. Alligevel viser tallene, at der er langt til regeringsmålsætningen om, at 95 pct. af de unge bør være under uddannelse.

Der er langt til regeringsmålsætningen om, at 95 pct. af de unge bør være under uddannelse

I teenageårene bliver tilværelsen mere risikabel – det er nok livsvilkårene ved at være ung – men de unge udøver og udsættes for temmelig meget, som sundhedsmyndigheder og andre autoriteter finder bekymrende. I lighed med andre undersøgelser på området konstaterede vi også, at unges alkoholforbrug er alarmerende højt, når man sammenligner med andre lande. Men det står heller ikke for godt til med de unges motions- og kostvaner. Hver tredje 19-årig går ikke til nogen form for sport, og sundhedsmyndighedernes kostanbefalinger, er der mange 19-årige, som ikke efterlever.

Man skal nok anskue de unges »uregerlighed« som et overgangsfænomen og forvente at de »retter ind«

Man skal nok anskue de unges »uregerlighed« som et overgangsfænomen og forvente at de »retter ind« i takt med, at de modnes yderligere. Alligevel stiller undersøgelsen spørgsmålet, om vi – som forældre

eller velfærdsinstitutioner – har rustet dem godt nok til at stå på egne ben. Det er nemlig påfaldende, at de unge, som er flyttet tidligt hjemmefra, er blandt dem, der har det allersværest.

En del piger har ondt i livet

Når det handler om køn, er der lige mange drenge og piger, der trives eller mistrives, og især de yngre drenge og piger ligner hinanden. Men i teenageårene bliver den risikable adfærd mere kønsbetinget: Det er forskellige faktorer, der bevirker, at de havner i det, vi kalder risikozonen.

De ældre drenge har udtalte tendenser til et »lev stærkt«-syndrom. De ryger og drikker mere end jævnaldrende piger og har oftere erfaringer med stoffer. De spiser også usundere og er hyppigere overvægtige. Unge drenge er også mere udsatte i nattelivet, og det er fortrinsvis dem, der tegner sig for den adfærd, der er »på kant med loven«.

Blandt teenagepiger finder vi temmelig høje andele, der har »ondt i livet«, der bl.a. kan ytre sig ved indadvendthed og depressive symptomer og selvskadende adfærd. Tager man afsæt i de 19-årige piger, angiver 6 pct., at de har forsøgt selvmord, og 12 pct. rapporterer, at de har haft en spiseforstyrrelse. 21 pct. oplyser, at de har haft en psykisk lidelse. Kun omkring hver femte af de unge piger, tilkendegiver, at de selv oplever at have et virkelig godt helbred. En indikatorundersøgelse som denne, kan ikke afdække, hvilke fænomener, sådanne oplysninger dækker over, men vi finder resultaterne foruroligende. Samtidig forekommer der ikke at være megen bevågenhed omkring disse problemstillinger i den bredere socialpolitiske debat. Måske fordi pigerne, som ungdomspsykolog Ida Koch betegner dem, er diskrete problembærere?

Blandt teenagepiger finder vi temmelig høje andele, der har »ondt i livet«

Familiebaggrunden

Helt overordnet viser undersøgelsen, at danske børn og unge har det godt med deres familier. Besvarelsenerne afspejlede, at de allerfleste føler sig elsket, værdsat og støttet op om, og at de lever et familieliv med fred og harmoni. Forældrene har stor betydning for dem. Faktisk fandt vi ingen tegn på generationskonflikter. Det er imidlertid ikke ligegyldigt, hvilken familie, man vokser op i.

Ud fra de anvendte måleredskaber fandt vi ingen markante forskelle mellem danske og etniske småbørn. Men op gennem opvæksten øges forskellene med det slutresultat, at der som helhed er tre gange så mange etniske børn og unge (27 pct.), som befinder sig i risikozonen for at være udsatte i forhold til børn med dansk oprindelse. I forhold til de domæner, som handler om helbred, personlig trivsel, uddannelse og livsstil, er forskellene mellem danske og etniske børn og unge ikke så markante. Det er de strukturelle forhold, som især har sammenhæng

Det er de strukturelle forhold, som især har sammenhæng med etniske børns udsathed

med etniske børns udsathed. Børn med indvandrerbaggrund har hyppigere forældre, som er uden beskæftigelse; der er lavere velstand i de etniske familier, og boligforholdene er ringere. På de områder har etniske børn og unge markant dårligere opvækstbetingelser end børn af dansk oprindelse. Derudover fandt undersøgelsen bl.a., at etniske børn og unge sjældnere deltager i det organiserede fritidsliv og at de udnytter de kulturelle tilbud i mindre omfang. Denne lavere deltagelsesgrad i det civile samfund er tankevækkende, set i et integrationsperspektiv.

Undersøgelsen belyser også, hvad den sociale familiebaggrund, dvs. forældrenes uddannelse, økonomi og beskæftigelsessituation, betyder. På socioøkonomiske ressourcer i opvækstmiljøet øger risikoen for, at børn er udsatte, og har naturligvis negativ betydning for levestandarden og boligforholdene, men også for børns muligheder for fx at deltage i fritidstilbud. Børn fra resourcesvage familier er tillige mere belastet af det, vi kalder risikoadfærd, fx er de hyppigere udsat for forskellige typer af overgreb. Et forhold, der også bør fremhæves, drejer sig om opdragelsesforskelle. Højtuddannede forældre lægger megen vægt på at overføre viden til deres børn. De samtaler i højere grad end andre med børnene om politiske og kulturelle emner, og de støtter op om og involverer sig i skolearbejdet. Det har givet betydning for børnenes orienteringshorisont. Børn fra uddannelsesstærke hjem er nemlig mere kulturforbrugende end andre, og de næsten flyvefærdige unge fortsætter med at være det på egen hånd. Forældrenes uddannelsesbaggrund er også nøje knyttet sammen med de forventninger, som børn og unge selv har om deres livschancer. Dem med højtuddannede mødre regner markant hyppigere end andre med, at de selv skal have en lang boglig uddannelse. Undersøgelsen efterlader med andre ord indtryk af, at den mekanisme, som af nogen kaldes »den sociale arv«, er virksom.

Det sidste forhold, som her skal fremhæves omkring familiebaggrunden, omhandler de familietyper, børn lever i. Blandt de yngste aldersgrupper, er det det mest normalt at leve i en kernefamilie, men sådan bliver det ikke ved med at være. Hver tredje oplever gennem opvæksten, at forældrene går fra hinanden. I 19-års-alderen, hvor nogle også er flyttet hjemmefra, er det kun hen ved halvdelen, der lever i en kernefamilie. En række træk i undersøgelsen peger på, at det har negative omkostninger for børn at opleve familiebrud. Allerede i 3-års-alderen er småbørn af enlige forsørgere på flere områder dårligere stillede end jævnaldrende børn i kernefamilier. De lider flere materielle afsavn, og er mere udsatte på det helbredsmæssige område. I forhold til teenagerne konkluderer undersøgelsen, at kernefamilien ser ud til at beskytte de unge mod en risikobetonet adfærd. Under det domæne, som omhandler adfærd og livsstil sætter undersøgelsen fx fokus på usunde kost- og motionsvaner, på erfaringer med alkohol og rusmidler, på unge som ofre for overgreb

Undersøgelsen efterlader med andre ord indtryk af, at den mekanisme, som af nogen kaldes »den sociale arv«, er virksom

Det har negative omkostninger for børn at opleve familiebrud

og på deres kriminelle adfærd. Her finder vi – ikke nødvendigvis dramatiske – men gennemgående og systematiske forskelle mellem unge i kernefamilier og unge, der lever i andre familietyper. Børn fra kernefamilier er mindre udsatte for disse risici.

Nogle af forskellene beror givetvis på, at der er bedre økonomi og flere ressourcer i kernefamilierne. Men der kan også være andre forklaringer på spil. En forklaring kan være, at det intakte normsystem i kernefamilier, bliver svækket ved familiebrud. Fraskilte forældre er fx ikke på samme måde som i kernefamilien gensidigt forpligtede på at afstemme de normer og regler, som regulerer barnets adfærd: Hvor skal grænserne gå? Hvem overvåger hvad? Man kan forestille sig, at der lettere opstår lommer af både frirum, mellemrum eller tomrum, som ikke bliver udfyldt af familierne. Det kan gøre børn og unge mere tilgængelige for andre påvirkninger, fx fra det sociale netværk af jævnaldrende.

Det intakte normsystem i kernefamilier, bliver svækket ved familiebrud

Danmark i internationalt perspektiv

Når man har målt børnevelfærd på tværs af lande, placerer Danmark sig – som resten af Skandinavien – i toppen. Det har gentagne undersøgelser vist. Det beror især på, at danske børn vokser op inden for gode materielle rammer: Danske børnefamilier er økonomisk velstillede, børnefattigdommen er lav, og børn har ordentlige boligforhold. Desuden er den grundlæggende helbredstilstand god. På andre områder scorer danske børn knapt så højt, og billedet fremstår som mere broget. Men det rækker ikke ved den omstændighed, at de helt fundamentale områder er i orden. Børnevelfærd er et væsentligt parameter for samfundets samlede tilstand, og her må man helt overordnet fastslå, at den danske velfærdmodel leverer en god opvækstramme. Resultaterne i undersøgelsen rækker ikke ved den konklusion.

Børnevelfærd er et væsentligt parameter for samfundets samlede tilstand

Videre perspektiver

Undersøgelsen er tilrettelagt med henblik på, at den kan gentages, så man fremadrettet kan følge udviklingen over tid. På den måde håber vi, at undersøgelsen i et anvendelsesorienteret perspektiv kan fungere som et redskab til at vurdere om de børnepolitiske målsætninger nås: Er vi der, vi gerne vil være, eller er der problemer vi har overset og burde gøre noget mere ved?

Mai Heide Ottosen, ph.d. i sociologi, er programleder på SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

TALPORTRÆT AF TIDLIGERE UDSATTE

Af Birgitte Brøndum

Nok klarer de tidligere anbragte sig generelt dårligere i voksenlivet – men mange klarer sig nu rigtig godt

Publikationen fra Danmarks Statistik sætter især fokus på, hvorledes 20-39-årige, som tidligere i deres liv har været udsat, klarer sig med hensyn til sundhed, kriminalitet og uddannelse

Meget tyder på, at andelen af personer, der klarer sig dårligt i voksenlivet, er større blandt dem, der har været anbragt som børn, end den er i almindelighed. Det rejser jo straks spørgsmål som: Giver vi ikke de udsatte børn de rigtige tilbud, eller opdager vi for sent, at børnene og deres familier har brug for hjælp?

At finde svar på ovenstående spørgsmål er kompliceret – for godt nok klarer de tidligere anbragte sig generelt dårligere i voksenlivet – men mange klarer sig nu rigtig godt – og hvordan ville det mon være gået dem, der så klarer sig dårligt, hvis man ikke havde ydet dem hjælp?

Svaret på, om indsatsen nytter, er således ikke lige indlysende – men Danmarks Statistik har i publikationen »Udsatte børn og unge 2007« søgt ud fra oplysninger fra mange forskellige registre at tegne et billede af de tidligere udsattes voksenliv. Målet bag publikationens analyser er at afdække, hvordan tidligere udsattes voksenliv adskiller sig fra det voksenliv, som personer, der ikke har været anbragt, har.

Publikationen fra Danmarks Statistik sætter især fokus på, hvorledes 20-39-årige, som tidligere i deres liv har været udsat, klarer sig med hensyn til sundhed, kriminalitet og uddannelse i forhold til øvrige 20-39-årige i befolkningen. I denne artikel vil hovedresultaterne af disse analyser blive gengivet, og de vil blive suppleret med særlige opgørelser for aldersgruppen af 30-39 år.

Voksne, der tidligere i deres liv har været udsat

I 2007 var der knap 100.000 personer mellem 20-39 år, som på et eller flere tidspunkter i deres barndom enten har oplevet at blive anbragt eller som har modtaget forebyggende foranstaltninger. Disse personer benævnes i denne artikel »tidligere udsatte«, og de udgør 7 pct. af samtlige 20-39-årige i befolkningen.

Af de tidligere udsatte udgør mænd 55 pct. og kvinder 45 pct. Mænd udgør således en større andel af tidligere udsatte end af befolkningen som helhed. Betragter man kun de 30-39-årige, som tidligere har været udsat, har 96 pct. dansk oprindelse, og langt de fleste, nemlig 93 pct., har på et tidspunkt været anbragt, mens de resterende 7 pct. udelukkende har modtaget forebyggende foranstaltninger. Der skelnes i analyserne ikke mellem, hvor længe, hvor mange gange eller hvordan personerne tidligere har været anbragt.

7 ud af 10 af de tidligere udsatte bor til leje, og mange bor omkring landets større byer. Dog er tendensen, at de tidligere udsatte er svagt underrepræsenteret i områderne omkring de allerstørste byer, såsom København og Århus, mens de er svagt overrepræsenteret i områder omkring de næststørste byer, fx. Hjørring og Randers. For at fjerne universitetseffekten i tilknytning til de største byer er tallene bag ovenstående konklusioner alene baseret på bopælsoplysninger for de 30-39-årige og således ikke på hele gruppen af 20-39-årige.

Ser man på de sociale relationer, falder det i øjnene, at markant færre blandt de tidligere udsatte er gift eller bor sammen med en anden voksen person i et parlignende forhold. Sammenligner man de 30-39-årige gælder det kun for hver anden af de tidligere udsatte, at de enten bor sammen med en ægtefælle eller lever sammen med en partner i et parlignende forhold, mens det er tilfældet for mere end 70 pct. blandt de ikke tidligere udsatte i samme aldersgruppe. En af grundene til denne forskel er givetvis, at der blandt de tidligere udsatte er langt flere, der lever på en eller anden form for institution.

Uddannelse

Uddannelsesmæssigt klarer de tidligere udsatte sig ikke lige så godt som resten af befolkningen. Dette er der nogle helt åbenlyse forklaringer på, idet gruppen af tidligere udsatte blandt andet består af personer med Downs syndrom og andre handicaps, som betyder, at disse personer fra fødslen ikke har de samme muligheder for at tilegne sig boglige færdigheder lige så hurtigt og på samme niveau som andre befolkningsgrupper. Således viser tallene da også, at mens der blandt de 20-39 årige, som aldrig har været udsatte, kun er knap 2 pct., som aldrig har bestået 9. klasses eksamen, er dette tilfældet for hele 8 pct. af de tidligere udsatte.

Men selv med det i mente, at gruppen af tidligere udsatte også rummer en del personer uden de rette psykiske og fysiske muligheder for at gennemføre en højere uddannelse, afspejler tallene klart den tendens, at des højere uddannelse – des større bliver den procentuelle forskel på gruppen af tidligere udsatte sammenlignet med ikke tidligere udsatte.

Da mange 20-30-årige stadig studerer, er nedenstående sammenligning af højst fuldførte uddannelse kun foretaget for 30-39-årige. For denne aldersgruppe viser tallene, at der i befolkningen, i forhold til gruppen af tidligere udsatte, er dobbelt så mange, der har en studentereksamen som højeste fuldførte eksamen – og der er ca. tre gange så mange, der har en mellemlang uddannelse – og der er mere end ti gange så mange, der har en lang videregående uddannelse. Eller sagt med procenter, så har 18 pct. af hele befolkningen på 30-39 år gennemført en mellemlang og 11 pct. en lang videregående uddannelse, hvor

Ser man på de sociale relationer, falder det i øjnene, at markant færre blandt de tidligere udsatte er gift eller bor sammen med en anden voksen person i et parlignende forhold

Gruppen af tidligere udsatte består blandt andet af personer med Downs syndrom og andre handicaps, som betyder, at disse personer fra fødslen ikke har de samme muligheder

Tallene tyder på, at der med hensyn til det uddannelsesmæssige måske mangler den støtte i »systemet«, der kan give de tidligere udsatte den fornødne motivation

de tilsvarende tal for de tidligere udsatte er på henholdsvis 7 pct. og 1 pct. Med risiko for at overfortolke tyder tallene på, at der med hensyn til det uddannelsesmæssige måske mangler den støtte i »systemet«, der kan give de tidligere udsatte den fornødne motivation til at gennemføre en videregående uddannelse.

Næsten 30 procent af tidligere udsatte i aldersgruppen 30-39 år har en erhvervsfaglig uddannelse. Dette er mere i tråd med det alment gældende uddannelsesmønster, hvor ca. 36 pct. af alle 30-39-årige har en erhvervsfaglig uddannelse som højst fuldførte uddannelse.

Indkomst og arbejde

Blandt de tidligere udsatte på 30-39-år modtager hver fjerde ikke nogen form for overførselsindkomst, mens lidt over 25 pct. udelukkende lever af overførselsindkomster, da de slet ikke har nogen form for erhvervsindkomst. Resten af de tidligere udsatte har både erhvervsindkomst og overførselsindkomst, og ser man på personernes væsentligste indkomstkilde, gælder det for 60 pct. af de tidligere udsatte på 30-39 år, at de tjener mere i erhvervsindkomst, end de modtager i overførsler. Denne andel er en del lavere, end tilfældet er for hele aldersgruppen, hvor i alt 85 pct. tjener mere i erhvervsindkomst, end de modtager i overførselsindkomst.

Erhvervsindkomsten er i gennemsnit 35 pct. lavere for tidligere udsatte end for personer, der aldrig har været udsatte

Statistikken viser, at erhvervsindkomsten i gennemsnit er 35 pct. lavere for tidligere udsatte end for personer, der aldrig har været udsatte. En del af forklaringen på den store indkomstforskel er måske nok, at der blandt de tidligere udsatte er flere, som arbejder på deltid – men ser man på, hvilke jobs de tidligere udsatte tjener deres penge ved, står det ligeledes klart, at de tidligere udsatte i stor grad er beskæftiget i det, man under et kan kalde lavtbetalte jobs. De tidligere udsatte arbejder ligesom befolkningen generelt inden for alle brancher og i et hav af forskellige jobs – men når det er sagt, taler tallene også deres tydelige sprog. Næsten 40 pct. af de tidligere udsatte kvinder mellem 30-39 år, som har et job, arbejder inden for sundhed og omsorg. Det er især jobs som hjemmehjælpere, sygehjælpere og pædagoger, der er dominerende. Og for de tidligere udsatte mænd gælder det, at de især er beskæftiget i ufaglærte jobs inden for industri, bygge- og anlæg samt i transport-branchen.

Inddeler man befolkningen i 10 lige store grupper ud fra størrelsen af deres indkomst, får man for de tidligere udsatte en meget skæv indkomstfordeling – og det med den tunge ende nedad. Dette gælder, når man ser på erhvervsindkomst, men også når man ser på personernes samlede rådighedsbeløb, dvs. summen af det, personen selv tjener, lagt sammen med det, personen eventuelt får i pension og andre overførselsindkomster. Langt hovedparten af de tidligere udsatte falder i de 6 laveste

indkomstgrupper, hvilket jo også betyder, at det er personer, der aldrig har været udsat, som både har de mellemhøje og de høje indkomster.

Sundhed

Opgør man antallet af døde blandt 20-39-årige, sker ca. hvert fjerde dødsfald blandt personer, som tidligere har været udsat. Sammenholdes dette med, at gruppen af tidligere udsatte udgør 7 pct. af de 20-39-årige, fremgår det, at der er en klar overrepræsentation af tidligere udsatte blandt dem, der dør tidligt. Der er også forskel i dødsårsagerne. Visse dødsårsager forekommer i langt større grad hos tidligere udsatte, end tilfældet er for ikke tidligere udsatte.

I 2003-2006 døde tidligere udsatte syv gange hyppigere end ikke-udsatte af psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser. Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at den næststørste dødsårsag for de tidligere udsatte er selvmord. I gennemsnit vælger 34 ud af hver 100.000 tidligere udsatte denne udgang på livet. Det er knap fire gange så mange som antallet af selvmord pr. 100.000 blandt dem, der ikke tidligere har været udsat.

De tidligere udsatte fylder også godt på landets afvænningsklinikker. Omkring 40 pct. af de 20-39-årige, som fik behandling for stofmisbrug i perioden 1997-2007, var tidligere udsatte. Tilsvarende var 27 pct. af personerne, der var i behandling for alkoholmisbrug, tidligere udsatte. I begge tilfælde udgør de tidligere udsatte altså en langt højere andel end de 7 pct., som de udgør af aldersgruppen.

Voksne, der tidligere har været udsatte, konsulterer også deres læge hyppigere, end tilfældet er for ikke tidligere udsatte. I 2007 havde en tidligere udsat kvinde på 30-39 år i gennemsnit kontakt med sin læge 12 gange og en tidligere udsat mand 6 gange. Dette er betydeligt mere end aldersgruppen generelt, hvor kvinderne i snit har kontakt med deres læge 9 gange og mændene 4 gange. Ved tolkningen af disse tal skal man dog være opmærksom på, at der blandt de tidligere udsatte er personer med fysiske handicaps, som alene på grund af deres handicap må formodes at have mere kontakt med deres læge end andre i samme aldersgruppe. Når kvinder besøger lægen hyppigere end mænd, kan det til dels tilskrives, at en del af kvindernes konsultationer sker i forbindelse med graviditet.

Alt i alt afspejler ovenstående opgørelser, at der er flere med psykiske og fysiske problemer, blandt de tidligere udsatte, men ovenstående opgørelser antyder vel også, at der er relativt flere med »ondt i livet« blandt de tidligere udsatte, end der er generelt.

Kriminalitet

Det er ikke kun i lægernes venteværelser, at der er mange tidligere udsatte. De fylder også pænt op i de danske retssale. I alt tilhørte 17 pct. af

Det er personer, der aldrig har været udsat, som både har de mellemhøje og de høje indkomster

I 2003-2006 døde tidligere udsatte syv gange hyppigere end ikke-udsatte af psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser

de 20-39-årige, som blev dømt for kriminelle forhold i 2007, gruppen af tidligere udsatte, og den kriminalitet, de blev dømt for, var oftere mere alvorlig end den kriminalitet, de ikke tidligere udsatte blev dømt for.

I 2007 blev i alt 11 pct. af de tidligere udsatte dømt for kriminalitet. Andelen af dømte blandt de tidligere udsatte er således langt højere, end tilfældet er for de ikke tidligere udsatte, hvor kun 4 pct. af de 20-39-årige blev dømt for kriminalitet.

Tallene indikerer, at andelen af »hardcore« kriminelle er størst blandt tidligere udsatte

Tallene indikerer, at andelen af »hardcore« kriminelle er størst blandt tidligere udsatte. Ca. hver femte af de dømte, som tidligere var udsat, er dømt for volds- og sædelighedsforbrydelser mod hver tiende ikke udsat. Blandt de kriminelle, som ikke har været udsat, er der 4 pct., som har domme inden for flere lovovertrædelsesgrupper. Den tilsvarende andel er over 13 pct. for de tidligere udsatte.

Mens de ikke tidligere udsatte hovedsageligt er ofre for ejendomsforbrydelser, er de tidligere udsatte langt hyppigere udsat for voldsforbrydelser

Men det er ikke kun andelen af kriminelle, som er højere blandt de tidligere udsatte, det er også således, at der relativt set er dobbelt så mange ofre for kriminalitet blandt de tidligere udsatte, end det er tilfældet blandt de ikke tidligere udsatte. Der er ligeledes forskel i »offermønstret« for de to grupper. Mens de ikke tidligere udsatte hovedsageligt er ofre for ejendomsforbrydelser, er de tidligere udsatte langt hyppigere udsat for voldsforbrydelser.

Sammenfatning

Ovenstående peger ret ensidigt i retning af, at en større andel af de tidligere udsatte klarer sig dårligere end ikke tidligere udsatte – men det er ikke det samme som at drage den konklusion, at tidligere udsatte ikke klarer sig godt. Mange af de tidligere udsatte er jo ikke kriminelle, men er sunde og raske, har afsluttet en uddannelse, har job og klarer sig i det hele taget godt i samfundet.

Birgitte Brøndum er cand.polit og specialkonsulent, Danmarks Statistik.

ANBRAGTE BØRN MANGLER HJÆLP

Socialforskningen i udsatte børn og unge beskriver problemer, men løser dem ikke. Den kunne lære af sundhedsforskningen, som kender strategien at gå efter de mest lovende ideer, og som skaber nye muligheder for at behandle legemlige sygdomme.

I Danmark ved enhver der følger nyhedsstrømmen, at sundhedsforskningen skaber så mange og stærke gennembrud i forståelsen og behandlingen af legemlige sygdomme, at det ligefrem truer samfundsøkonomien. Også på det sociale område bruges der i Danmark enorme summer. Men det er let at konstatere, at gennembruddene i forståelsen og løsningen af sociale problemer stort set er fraværende. Tvært imod er vi ofre for mediernes nedslående historier om sociale problemer, som vi allerede kender fra tidligere historier – eller som ligefrem er blevet alvorligere.

På den baggrund er det ikke overraskende, når socialforskningen igen og igen konstaterer, at anbragte børn, trods en massiv indsats, i vidt omfang ikke får løst deres problemer, men tvært imod må forventes at få et liv med de samme problemer, som deres forældre.

I sundhedsforskningen er det en velkendt og succesrig strategi at gå efter de mest lovende ideer om, hvordan problemer kan forstås og løses. Socialforskningen, derimod, stiller sig tilfreds med at beskrive problemerne, eller med at sammenligne løsningsmetoder uden at beskrive, hvad metoderne går ud på.

Forskningstraditioner

En af traditionerne i socialforskningen går ud på at beskrive sociale problemer på baggrund af statistisk materiale, der omfatter mange mennesker. Man har fx fundet ud af, at anbragte børn har flere psykiatriske diagnoser end hjemmeboende. Således har vi nu fået nøjagtige tal for noget, som vi let kunne gætte eller allerede vidste, og tallene hjælper ikke til løsning af børnenes problemer.

I en anden tradition beskriver man klienternes eller medarbejdernes oplevelser. Her bygger man typisk på interviews eller iagttagelse af få mennesker. Denne forskning finder ofte ud af, at klienterne har mange uløste problemer, og at medarbejderne har et belastende arbejde. I et

Af Lars Rasborg

Det er let at konstatere, at gennembruddene i forståelsen og løsningen af sociale problemer stort set er fraværende

Tallene hjælper ikke til løsning af børnenes problemer

projekt interesserede man sig bl.a. for, hvad pædagoger på døgninstitutioner tænkte om deres arbejde og hvordan de handlede i hverdagen. Noget af det man fandt var, at de mente, at de arbejdede ud fra en fælles opfattelse, men at de i praksis modarbejdede hinanden. En beskrivelse af inkonsekvenser i personalets samarbejde (eller af børnenes oplevelser mv.) bidrager imidlertid ikke i sig selv til forbedring af hjælpen til børnene.

Foruden disse to typer beskrivende forskning, forskes der i effekten af sociale indsatser. Ofte sammenligner man effekten af forskellige typer foranstaltninger. Man sammenligner fx udviklingen hos børn, der bor i almindelige plejefamilier med udviklingen hos børn, der er i pleje hos en slægtning.

Resultaterne er desværre ofte »uldne.« Det viser sig fx, at der både er styrker og svagheder ved både almindelig plejeanbringelse og slægtsanbringelse. Endvidere, at der er forskel på børnene i de to foranstaltninger. De slægtsanbragte børn er bl.a. mindre belastede af svigt og mishandling end børn i almindelige plejefamilier. Derved bliver det tvivlsomt, om de to grupper overhovedet er sammenlignelige. Tvetydige eller tvivlsomme resultater kan ikke give svar på, hvordan børnene kan hjælpes.

Tvetydige eller tvivlsomme resultater kan ikke give svar på, hvordan børnene kan hjælpes

Socialforskere har samme opfattelse

Tine Egelund er seniorforsker på Det Nationale Forskningscenter for Velfærd – SFI og en af de førende i dansk socialforskning i børn og unge. Hun har medvirket i flere af de ovennævnte projekter, men er i sin doktorafhandling kritisk over for socialforskningen. Hun skriver, at den studerer de sociale fakta, som er synlige og umiddelbart tilgængelige. Forskningen går ikke i dybden for at søge efter de ukendte årsager, og årsagerne er derfor stadig ukendte.

Forskningen går ikke i dybden for at søge efter de ukendte årsager, og årsagerne er derfor stadig ukendte

Senest har Jørgen Søndergaard, der er direktør for SFI, tilsyneladende taget fat om nældens rod. I en kronik i Politiken i maj 2010 skriver han, at vi, der arbejder på det sociale område, ligner et hold amatører, når man ser på, hvor lidt produktudvikling, der foregår. Han skriver videre, at hans eget institut og Servicestyrelsen, som begge hører under Socialministeriet, har etableret et nyt samarbejde om metodeudvikling og forsøg på det sociale område. Det går ud på »at afprøve nye metoder og indsatser i et antal kommuner eller institutioner og samtidig måle, hvilken effekt de har for brugerne. Efterhånden som resultaterne fremkommer, skal de naturligvis ud til alle kommuner og institutioner.«

Resten af denne artikel er et skitseforslag til, hvordan man i forskningsverdenen kan gå frem, for at forbedre hjælpen til omsorgssvigtede børn, der er anbragt uden for hjemmet.

En forskning, der giver svar

Det er ikke tilstrækkeligt at sammenligne foranstaltningstyper, som fx familiepleje og slægtspleje. Børnene de to steder er for forskellige (jf. ovenfor). Desuden arbejder plejefamilier forskelligt, og det samme gør slægtsplejefamilier, hvorfor man må gå nærmere ind i, hvordan der arbejdes med børnene.

Man kan gøre dette ved at sammenligne sædvanlig hjælp med nye, velbeskrevne metode, i stedet for at sammenligne foranstaltningstyper. Når det gælder hjælpen til svigtede, anbragte børn må metoderne omfatte hele barnets livssituation. Desuden må metoderne ifølge erfaringer være betydeligt mere virkningsfulde end sædvanlig hjælp.

Miljøterapi er en metode, som kunne kandidere til en sammenlignende undersøgelse. Miljøterapi har i mange år og i forskellige udformninger levet en næsten hemmelig tilværelse på en række behandlingshjem i Danmark. Men i de seneste fem-ti år er der udkommet flere bøger om metoden. Det har affødt en stor interesse fra en bred kreds af døgninstitutioner samt fra opholdssteder og plejeforældre, som er gået i gang med at lære miljøterapi og forsøger at praktisere det.

Hvad er sædvanlig hjælp?

Den sædvanlige hjælp til det anbragte barn består i at give barnet en velstruktureret, forudsigelig og tryk hverdag med omsorgsfulde voksne. Barnet kommer ofte fra det modsatte, nemlig fra en utryk og konfliktfuld eller kaotisk hverdag i sin familie, hvor det i for høj grad har været overladt til sig selv og i nogle tilfælde desuden mishandlet. Det præger barnet, der selv er uroligt og konfliktskabende.

Sædvanlig hjælp består bl.a. i, at pædagogerne forklarer barnet, hvordan det er godt at opføre sig. Det er fx godt at spørge, om man må være med i en aktivitet, i stedet for at bryde ind i den og skabe konflikt. Ofte erfarer pædagogerne imidlertid, at nok så tålmodig vejledning ikke forbedrer barnets opførsel. Barnet siger fx: »Ja, ja« og gør det modsatte, eller det giver de voksne fingeren. I en del tilfælde bliver adfærdsproblemerne ligefrem større med tiden – indtil den dag, hvor anbringelsen eventuelt bryder sammen.

Hvad er miljøterapi?

Miljøterapi er et alternativ til sædvanlig hjælp, når den ikke virker. Miljøterapi er en behandlingsform, som er på vej til at være velbeskrevet, den omfatter hele barnets livssituation, og erfaringer tyder på, at den er betydeligt mere effektiv end sædvanlig hjælp.

Miljøterapi er enig med pædagogikken i, at det svigtede barn har manglet omsorg og struktur. Men miljøterapien tilføjer hertil, at barnet har udviklet en mistillid til forældrene, som det har generaliseret, så

Man må gå nærmere ind i, hvordan der arbejdes med børnene. Man kan gøre dette ved at sammenligne sædvanlig hjælp med nye, velbeskrevne metoder

Miljøterapi er en metode, som kunne kandidere til en sammenlignende undersøgelse

Sædvanlig hjælp består bl.a. i, at pædagogerne forklarer barnet, hvordan det er godt at opføre sig

Miljøterapi er et alternativ til sædvanlig hjælp, når den ikke virker

det nærer mistillid til alle voksne. Barnet opfatter dem som modstandere, det kæmper imod dem, og overtilpasser sig til dem, når det bliver bange.

Eksempel: Simon på tre år holdt hænderne op for hovedet, hver gang en pædagog i hans børnehave kom tæt på ham for at hjælpe med tøjet eller maden. Pædagogerne sagde til Simon: »Her i børnehaven slår vi ikke. Vil bare hjælpe dig!« De viste desuden i praksis, at de hjalp ham. Men det ændrede ikke hans adfærd. Efterhånden følte pædagogerne sig magtesløse og blev irriterede på Simon. Når Simon var derhjemme og fx spildte med maden, slog moderen efter hans hoved og sagde: »Lad være at svine sådan med maden!« Simons adfærd var således meningsfuld derhjemme. Når han »tog den med« i børnehave, er det udtryk for, at han generaliserede sine erfaringer med moderen.

Pædagogerne gav Simon sædvanlig hjælp. De anvendte pædagogiske metoder: de forklarede deres hjælp for ham og vejledte ham i hensigtsmæssig opførsel. Det virkede bare ikke.

Eksempel fortsat: Simon, som også havde mange andre problemer, blev anbragt i en plejefamilie. Der fik han også sædvanlig hjælp, men efter en tid gav den op, og han kom i en ny plejefamilie, som kendte til miljøterapi. De nye plejeforældre forsøgte at forstå Simons opførsel. De udtrykte forståelsen ved bl.a. at sige: »Du holder hænderne op for hovedet. Måske tænker du, at vi vil slå dig.« Senere uddybede de forståelsen ved bl.a. at sige: »Måske har du erfaringer med at blive slået« og: »Vi har kunnet læse i nogle papirer, at din mor slog dig, når ...« Simon begyndte gradvist at tage imod hjælp, og der kom en periode, hvor han bad om plejeforældrenes hjælp til meget små ting i hverdagen, som han ellers klarede udmærket selv. Plejeforældrene mærkede, hvordan Simon nu begyndte at knytte meget stærkt an til dem, og måske afprøvede han også, om de virkelig ville hjælpe ham. De imødekom hans anmodninger og sagde til ham, at han begyndte at tro på, at de kunne hjælpe ham. Senere aftrappede plejeforældrene den del af hjælpen, som Simon fra et rent praktisk synspunkt ikke behøvede.

Eksemplet viser, hvad det vil sige, at et omsorgssvigtet barn får løst sit problem og kommer i udvikling. Udtrykt mere abstrakt er et barn i udvikling, når det begynder at vise tillid til voksne og gør brug af dem, i stedet for at beskytte sig imod dem (som Simon gjorde) eller kæmpe

imod dem. Når barnet får tillid til voksne, bliver adfærdssymptomer overflødige, som fx at holde hænderne op for hovedet. I stedet begynder barnet at vise en sund adfærd, som da Simon begyndte at tage imod hjælp og aktivt at bede om den. Det er almindeligt, at barnet skal over i »den modsatte grøft,« som da Simon bad om hjælp til småting, før det finder en gylden middelevé.

Plejeforældrene, som formåede at hjælpe Simon, anvendte den miljøterapeutiske metode, spejling, da de sagde: »Måske tænker du, at vi vil slå dig« osv. Sådanne spejlinger forstår og anerkender problemadfærd, hvilket er tillidsskabende. Simons mor havde derimod kritiseret ham for at svine med maden og derved skabt mistillid. I børnehaven og i den første plejefamilie var Simon også blevet kritiseret, nu blot for at holde hænderne op for hovedet, når de ville hjælpe ham. Det aktiverede og bekræftede ham i, at der var grund til at rette den mistillid til, som han havde udviklet i forholdet til sin mor, mod alle voksne, og fastholdt derved hans udviklingsproblem i stedet for at løse det.

Foruden den direkte hjælp til barnet, indebærer miljøterapi et tæt og tillidsfuldt samarbejde mellem den kommunale sagsbehandler, anbringelsesstedet og daginstitutionen eller skolen. Barnets kontakt eller samvær med sin egen familie udformes ud fra, hvad der støtter udviklingen bedst, selv om det kan gå imod forældrenes ønsker (jf. Serviceloven). Desuden skaber sagsbehandleren sammen med forældrene en forståelse af deres eventuelle uenighed vedr. anbringelse og samvær, og hun støtter dem på måder, som ikke går imod barnets behov.

Det er en målsætning i Serviceloven, at udsatte børn og unge skal have samme muligheder som andre. Mange pædagoger, lærere og plejeforældre, som arbejder med omsorgssvigtet børn, forsøger at leve op til den. De organiserer intern udviklings- og kursusvirksomhed og går nye veje i den daglige praksis i forsøget på at løse børnenes problemer. Socialministeriet, ministeren og forskerne kan vælge også at fremme lovens målsætning og desuden bakke socialarbejderne op, ved at igangsætte en forskning, der går efter at løse problemer.

Litteraturhenvisninger til artiklen kan findes på www.lrpsykolog.dk

Lars Rasborg, cand.psych., er specialist i klinisk børnepsykologi og praktiserende psykolog. Han har bl.a. skrevet bogen Miljøterapi med børn og unge (Akademisk Forlag, 2007) og laver træningskurser på døgninstitutioner, skoler mv. og for plejeforældre rundt om i Danmark.

Når barnet får tillid til voksne, bliver adfærdssymptomer overflødige

Spejlinger forstår og anerkender problemadfærd, hvilket er tillidsskabende

Barnets kontakt eller samvær med sin egen familie udformes ud fra, hvad der støtter udviklingen bedst, selv om det kan gå imod forældrenes ønsker

SPORT OG MOTION FOR BØRN I INSTITUTION

– en fortælling fra den pædagogiske praksis

Af Mathias Etwil

Med udgangspunkt i mit praktiske arbejde som pædagog i en fritids- og ungdomsklub, der ligger i et socialt belastet kvarter i Københavns omegn, skal jeg forsøge at videregive nogle erfaringer med hvordan sports- og motionsaktiviteter virker ind på børn og unge, der i mange sammenhænge har det svært.

Der hvor jeg arbejder, er en sammensat institution med både en fritidsklub med børn i alderen 10-14 år og en ungdomsklub for unge i alderen 13-18 år. Klubben, der er funktionsopdelt i en hel række forskellige »værksteder«, har et større antal tosprogede børn end gennemsnittet inde for området.

Alderen gør, at det naturligvis er to helt forskellige børne- og ungegrupper vi har at gøre med her. I fritidsklubben handler det meget om at blive aktiveret og stresse af efter en hel dag i skolen, og hvor man har faste regler og pligter. I fritidsklubben kan man få brændt alt det krudt af, som man har ophobet efter en lang skoledag. De unge i ungdomsklubben kommer i højere grad bare for »at hænge ud« med vennerne og snakke med hinanden og de voksne. Der er i ungdomsklubben stadig et bredt udbud af mulige aktiviteter, men det der trækker her, er mere at spejle sig selv i andre ligesindede unge, og at få et billede af at voksne ikke kun er sure forældre og strenge skolelærere.

Aktiviteterne er naturligvis forskellige i de to klubtyper, men fælles for dem er, at sport og motion indgår begge steder med en vis vægt – og der er en særlig pædagogisk fokus på disse aspekter.

Aktiviteterne er naturligvis forskellige i de to klubtyper, men fælles for dem er, at sport og motion indgår begge steder med en vis vægt – og der er en særlig pædagogisk fokus på disse aspekter

Hvorfor idrætsaktiviteter i arbejdet med børn og unge?

Sport og motion er en ideel måde til at skabe gode rammer for positive sociale relationer, der bl.a. indeholder værdier som tryghed, tillid, fordybelse, nysgerrighed, glæde, ejerskab og forståelse for andre. Det er vigtigt at møde børn og unge, hvor de er. Ved idræt og andre bevægelseslege kan man stræbe efter en tilstand af flow, og derved opnå et optimalt rum for positiv relationsdannelse. Så større opmærksomhed på idræt vil også kunne give større opmærksomhed på andre sociale relationer.

Endvidere er det også vigtigt at børn og unge har mulighed for at vise følelser. Det er vigtigt i det pædagogiske klubarbejde med sport og motion, at der arbejdes hen mod at skabe frirum hvor de unge er opmærksomme på, at det er i orden at vise følelser, hvad enten det

handler om at vise, at der er noget man er utilfreds med eller er ked af. Børn og unge skal anerkendes som enkeltindivider, og man skal huske, at det ene barn eller den unge har brug for ikke nødvendigvis er gældende for det andet. Derfor er det vigtigt at tilrettelægge sports- og motionsaktiviteterne, så der kan skabes et rum, hvor barnet får optimale betingelser for at skabe positive relationer.

Hvis et barn eller en ung har en underudviklet handlekompetence, kan det have konsekvenser ikke kun i klubben, hvor barnet eller den unge kan have svært ved at omgås de andre børn og unge, men også videre ud i samfundet, hvor barnet eller den unge kan have svært ved at overskue hvad der er rigtigt og forkert. Et barn eller en ung med en positiv selvopfattelse vil have mere lyst til at kaste sig ud i situationer, som er nye, og som barnet eller den unge ikke på forhånd ved, at det kan mestre. Sports- og motionsaktiviteter kan – uden læsning af sindrige lærebøger – være med til at styrke den unges selvopfattelse ved at give det mulighed for at forholde sig kritisk, tænke selvstændigt og give udtryk for følelser og holdninger.

Styrkelse af børn og unges handlekompetencer

Med handlekompetencer menes i det idrætspædagogiske arbejde et tæt samspil der er mellem kropslige, idrætslige, sociale og personlige kompetencer, her hentet fra Helle Rønsholt og Birger Peitersens bog om idrætsundervisning.

1. **De kropslige kompetencer** omhandler bevægelsesmæssige basifærdigheder, såsom gå, løbe, hoppe, kaste, gribe, hænge, sparke, rulle m.m. Disse færdigheder tilegnes i den enkeltes opvækst igennem de daglige gøremål og rutiner.
2. **De idrætslige kompetencer** består af en udfordring af de bevægelsesmæssige basifærdigheder, som erhverves gennem den kropslige kompetence. De grundlæggende færdigheder udbygges til forskellige handleformer, såsom at finde på, øve, træne, konkurrere, lege osv. For at udvikle den idrætslige kompetence er det nødvendigt at inddrage flere dimensioner end de fysiske færdigheder.
3. **De sociale kompetencer** består af, at man er solidarisk og kan forholde sig empatisk, det vil sige, at individet har indføling og medføling.
4. **De personlige kompetencer** forstås som en persons følelser, intelligenser og begavelse. Følelser og intellekt har indflydelse på individets følsomhed over for omverdenen og bevidsthed omkring sig selv i forhold til omverdenen. Personlig udvikling og personlig kompetence kan ikke stå alene, de integreres med den sociale og kropslige kompetence, og den vej igennem har de samlet indflydelse på individets udvikling af handlekompetence. En vigtig brik i udviklingen af den personlige kompetence, er ens selvopfattelse.

Det er vigtigt at tilrettelægge sports- og motionsaktiviteterne, så der kan skabes et rum, hvor barnet får optimale betingelser for at skabe positive relationer

Sports- og motionsaktiviteter kan – uden læsning af sindrige lærebøger – være med til at styrke den unges selvopfattelse

Det er vigtigt her at understrege, at de fire kompetencer (krop, idræt, sociale og personlige) naturligvis hænger sammen, så når man styrker den ene kompetence relateres det over i en eller flere af de andre kompetencer.

Hvis man ikke er god til læsning, kan man alligevel godt være en god boldspiller

I forhold til at sikre de unges daglige trivsel, kan man med fordel gøre brug af en anerkendende tilgang. Hvis man ikke er god til læsning, kan man alligevel godt være en god boldspiller. Denne overordnede pædagogiske holdning, som har respekt og ligeværd som nøglebegreber, er med til at udvikle både selvstændighed, selvrespekt og selvtilid hos de unge.

Idræt skal gøres af lyst

Praktisk erfaring fra klubarbejdet har vist, at man skal gøre ting ud fra lyst. Derfor har vi i klubben ikke mange fast planlagte sportsaktiviteter på programmet

Praktisk erfaring fra klubarbejdet har vist, at man skal gøre ting ud fra lyst. Derfor har vi i klubben ikke mange fast planlagte sportsaktiviteter på programmet. Klubberne har fx ikke en fast hockey turnering hver torsdag eller lignende. Institutionen har naturligvis aktiviteter, der bliver planlagt ud i fremtiden, så det hele er ikke impulsivt, da det også giver de unge noget at se frem og glæde sig til. Institutionen har et samarbejde med alle fritids- og ungdomsklubberne i kommunen. Således har hver klub af de ca. 10 klubber i kommunen en sportsmedarbejder, der mødes en gang om måneden for at planlægge fremtidige fælles sportsaktiviteter, og evaluere gennemførte aktiviteter. I det seneste år har der bl.a. været lavet en fælles fodboldturnering, laseractiontur, bowlingturnering, hockeyturnering, billardturnering samt en samlet idrætsdag med en masse forskellige motionslege. Ligeledes kan man på »sportsmøderne« få inspiration af andre til aktiviteter, der kan foretages hjemme i eget klubregi.

Da sport og motion er det værksted, der hele tiden er åbent, er det også det sted, hvor man kan bruge 10 minutter på at spille bordtennis, mens man venter på at få en plads i klubbens computerrum. Det sker ud fra deisen, at lidt motion er bedre end slet ingen motion. Derfor betragtes sport og motion i klubben typisk som en slags gå-fra-og-til aktivitet. Når sport ikke indgår som et konkurrenceelement er det vigtigt, at man har ekstra opmærksomhed på hvad børnene og de unge her og nu finder interessant. Dette har bl.a. ført til, at klubben har anskaffet sig indtil flere amerikanske fodbolde, og sågar lavet en curling-turnering på et billardbord, da det var det, der aktuelt fangede børnenes og de unges opmærksomhed på det givne tidspunkt.

Pædagogens udfordringer

I det pædagogiske arbejde taler man meget om de såkaldte sociale og kulturelle kompetencer/kapitaler, dvs. de unges position i omgangskredsen og deres evner til kropsligt og sprogligt, at begå sig i det

samfund, som de lever i. Mange af de unge i den omtalte fritids- og ungdomsklub har ikke fået videregivet hverken en sund social kapital eller kulturel kapital hjemmefra. Den måde de derfor prøver at opnå anseelse i deres omgangskreds, er ved at være hårdere og sejere og turde mere end de andre frem for at indgå i et reelt fællesskab. Det er også grunden til, at de ofte bliver udstødt af de »almindelige« grupper, og at de derfor samles i forskellige subgrupper med ligesindede. Det er dem som oftest beskrives som de utilpassede unge eller dem der ikke kan inkluderes i normale socialpædagogiske tilbud/projekter. Institutionen kan desværre ikke tilbyde de specialtilbud de allermest udsatte unge kræver, da der hverken er personale eller ekstra ressourcer til at løfte denne opgave. Institutionens primære opgave er at varetage alle klubbens børn og unges interesser bedst muligt, en ekstra ordinær indsats må ikke være på bekostning af det store flertal, der – heldigvis – godt kan bære sig inden for samfundets normer og regler.

Som pædagog skal man være ekstra opmærksom på forskellige grupper af unge. Der er de unge, som kommer fra et ikke bogligt hjem. Disse unge skal støttes til at opnå ballast og tro på egne evner. Det kan gøres ved lektiehjælp og andre skolefaglige opgaver, men også gennem andre anerkendende aktiviteter – fx sport. De er også de såkaldte stærke unge, som har brug for en positiv anerkendelse fra andre end deres egne forældre.

Følg børnenes eller de unges interesser

Hvis man har en gruppe børn eller unge, der er alment interesserede i idræt/sport generelt, er der gode muligheder for at få dem med til diverse idrætsaktiviteter. Det er straks sværere, hvis man har med børn og unge at gøre, der ikke umiddelbart er optaget af idræt. Så må fritids- og ungdomsklubben forsøge at skabe en idrætsaktivitet, der også fanger disse børn og unge. Det kan gøres ved at tage udgangspunkt i børnenes interesser og derfra skabe aktiviteten, samt at få dem motiveret til at deltage. Det er pædagogens rolle at få det enkelte barn eller unge motiveret til at deltage. Det gælder simpelthen om, at få skabt en aktivitet der kan pirre den enkeltes nysgerrighed og lyst til at udfordre sig selv.

Især har det vist sig svært at få motiveret pigerne i klubberne, da de generelt giver udtryk for, at de ikke er særlig meget for fysisk aktivitet. Institutionen gør naturligvis hvad den kan for at aktivere dem ved bl.a. at påpege det sociale aspekt ved motion (som de dog også kan få dækket i andre »væresteder« i klubben), men der bliver også arbejdet med motion ud fra et sundhedsperspektiv, da institutionen gennem de seneste år har fået flere og flere overvægtige børn.

Netop for at se hvad institutionens pædagoger kunne gøre for at få flere piger i gang med at udøve fysisk aktivitet, startede man et basket-

Mange af de unge har ikke fået videregivet hverken en sund social kapital eller kulturel kapital hjemmefra

Der er de unge, som kommer fra et ikke bogligt hjem. Disse unge skal støttes til at opnå ballast og tro på egne evner

Det gælder simpelthen om, at få skabt en aktivitet der kan pirre den enkeltes nysgerrighed og lyst til at udfordre sig selv

ballprojekt for piger. Grunden til at det netop var basketball der blev valgt var, at der i institutionen var en lille gruppe piger der i forvejen gik til basketball, og derfor ville vi tage udgangspunkt i noget, som vi vidste de havde interesse for.

Det blev en stor succes, både fordi institutionen kunne få de piger med der i forvejen spillede basketball, men der var også en overraskende høj tilslutning fra de piger, der kunne beskrives som lidt af nogle outsiders. Det har givet dem et større fællesskab med de andre piger, der deltog, og det har tydeliggjort hvor meget den nære relation betyder, da de piger nu meget gerne vil deltage i fysiske aktiviteter, hvis en kvindelig medarbejder er med.

Idræt kan nedbryde barrierer

Idræt har den store force, at det er en fantastisk måde at bryde den barriere ned, unge ofte stiller op med

Idræt har den store force, at det er en fantastisk måde at bryde den barriere ned, unge ofte stiller op med. De voksne pædagoger i institutionen skal meget gerne vise de unge, at de er nogle som de kan stole på, og når man laver noget fysisk aktivt sammen kommer der nærmest ud af ingenting en helt naturlig snak – om alle andre ting end det der relateres direkte til sportsaktiviteten. Denne snak kan bruges til at danne en række andre personlige relationer. Målet er, at de unge opbygger gode menneskelige og sociale relationer, der kan bruges mange år fremover.

Mathias Etwil er pædagog.

DET DANSKE VELFÆRDSSAMFUND I DEN EUROPÆISKE UNION

*Af Peter Abrahamson.
København Universitet*

Fra tid til anden bliver forholdet mellem EU-reguleringen og det danske velfærdssamfund tematiseret. I skrivende stund er Danmarks medlemskab af EU blevet aktualiseret i forhold til et for vores velfærd helt afgørende område: lønfastsættelse. Socialistisk Folkeparti kører i øjeblikket en kampagne, som hedder: »Danske lønninger på danske arbejdspladser!« Hermed aktualiseres en række delvis modstridende principper i reguleringen af arbejdsmarkedet.

Modstridende principper

Indenfor EU's indre marked gælder princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, samtidig med at store dele af arbejdsmarkedsreguleringen sker ved lov. I modsætning til i Danmark hvor det sker via aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. Det betyder at den beskyttelse af borgernes sociale rettigheder, i dette tilfælde i forhold til løn- og arbejdsforhold, som EU-institutionerne (Ministerrådet, Europakommissionen, Parlamentet og Domstolen) i forskellige sammenhænge har

lovgivet om, i Danmark forvaltes af arbejdsmarkedets parter via overenskomsterne. En eksempelvis polsk eller portugisisk arbejder der bliver ansat i et dansk firma til at udføre opgaver her, kan således forvente løn- og arbejdsforhold i overensstemmelse med gældende overenskomst. I princippet er SFs kampagne altså unødvendig. Når det alligevel ikke er tilfældet skyldes det et sammenstød mellem forskellige principper. Samfundsmæssigt set så eksisterer der en konflikt mellem os borgere som lønarbejdere og som forbrugere. I førstnævnte tilfælde ønsker vi så velordnede og gode forhold som muligt, i sidstnævnte tilfælde ønsker vi den bedste kvalitet til den laveste pris. Hvis det således eksempelvis drejer sig om reparationer og forbedringer på sommerhuset, vil vi være tilbøjelige til at vælge det billigste tilbud; og dette vil sandsynligvis indeholde anvendelse af udenlandsk arbejdskraft til dårligere lønninger end de eksisterende danske. Det er dette som SF vil have stoppet. Problemet er imidlertid, at denne praksis i de fleste tilfælde er fuldstændig i overensstemmelse med EU's og Danmarks arbejdsmarkedsregulering.

En dansk arbejdsplads eller udstationeret i Danmark

Pointen ligger i tolkningen af det som i SFs kampagne hedder: »Danske arbejdspladser!«

Hvis der hermed menes en danskejet virksomhed, der udfører arbejde i Danmark, så skal de ansatte aflønnes efter dansk overenskomst, og sådan tror jeg også det er i langt de fleste tilfælde. Men hvis der med danske arbejdspladser menes arbejde der udføres i Danmark, så kan det lovligt foregå efter udenlandsk regulering, hvis det udføres af firmaer fra et af de øvrige EU-lande. Fænomenet hedder udstationering (engelsk: posting), og betyder at man kan udsende arbejdere i op til tre måneder til at udføre arbejde i et andet medlemsland. EU-institutionerne har afholdt en lang række konferencer, møder, seminarer o.lgn. for at få udredt dette emne, som blev aktualiseret efter Berlinmurens fald i 1989, hvor renoveringen af byen i årene derefter i høj grad blev udført af portugisiske bygningsarbejdere og håndværkere, som arbejdede for portugisiske firmaer under portugisisk overenskomst og øvrige arbejdsmarkedslovgivning. Når de havde arbejdet tæt på tre måneder i Berlin, tog de hjem til Portugal et par uger, hvorefter de indgik en ny kontrakt om udstationering for en ny tre måneders periode. Trods de mange møder og deliberationer er »systemet« dog stadigvæk af den vurdering, at ved udstationering gælder afsenderlandets lovgivning og regulering, hvilket jo er et brud på det gængse princip i EU om, at det er det for arbejdsstedet givne regelsæt, der gælder.

Underløber EU den danske aftale og velfærdsmodel?

Med udgangspunkt i SFs kampagne kan vi altså stille spørgsmålet om EU-medlemskabet underløber den danske aftale og velfærdsmodel? Generelt er det således, at vandrende ar-

bejdstagernes sociale rettigheder er sikret i EU via en forordning (1408/72). Heraf fremgår det, at vi kan eksportere vores rettigheder; vi kan sammenlægge optjeningsperioder; og vi nyder den beskyttelse, som den lokale lovgivning og arbejdsmarkedsregulering angiver. Langt hen ad vejen fungerer dette system udmærket både for danske arbejdere i udlandet og for EU-borgere der arbejder her; men for systemerne er det overordnet mere problematisk. Danmark er domineret af at vi i stor udstrækning lovgiver om socialpolitik, men overlader reguleringen af arbejdsmarkedet til arbejdsmarkedets parter via aftaler. Således finansierer vi de fleste sociale ydelser via skat og kun i mindre grad via bidrag. Dette er omvendt i de fleste andre EU-lande: Der lovgiver man i høj grad på arbejdsmarkedet, mens socialpolitikken i høj grad overlades til forhandling mellem arbejdsmarkedets parter, der også står for finansieringen i form af bidrag. Som nævnt mange gange så er bidragsmodellen mere forenelig med et meget mobilt arbejdsmarked end den skattefinansierede model, der i princippet forudsætter at vi bliver født, uddannet, arbejder og trækker os tilbage i det samme land. Men sådan er det jo ikke (længere). Mange tilbringer pensionisttilværelsen i Sydeuropa, selvom de er fra nord, og så melder spørgsmål om fx adgang til og finansiering af sundhedssystemet sig. Mange søger også udenlandsk for at finde (et bedre) arbejde eller for at studere for en periode; og i det hele taget er vores aktuelle samfund præget af en høj grad af mobilitet. Den aktuelle situation som SFs kampagne tematiserer, er det der i Frankrig går under betegnelsen »den polske blikkenslager.« Denne diskussion om løn- og arbejdsforhold

for arbejdskraften i EU, har tilsyneladende afløst en tidligere diskussion om de europæiske velfærdsstaters »race mod bunden.« Denne diskussion er indtil nu blevet gjort til skamme af udviklingen, som ikke har kunnet påvise en sådan forringelse af det sociale medborgerskab pga. EU-medlemskab, men nu er der altså opstået en ny frygt: frygten for social dumping.

Forbrugernes fordel

Hidtil er der sket en pragmatisk og kompromisorienteret tilpasning af de forskellige

europæiske social- og arbejdsmarkedspolitiske reguleringer, og udstationeringsreglerne er en del af denne proces. Så længe der er stor lønspredning blandt arbejdere i EU, må vi nok forvente, at der vil blive tilbudt arbejde udført af arbejdere der arbejder efter deres egen og ikke vores regulering. Det er til fordel for forbrugerne, men til ulempe for sikringen af ellers lige arbejds- og lønforhold for arbejdere.

LOVE DURING WARTIME

Er en dokumentarfilm om kærlighed og ægteskab mellem den israelske Jasmin og den palæstinensiske Osama, som er instrueret af Gabriella Bier og bl.a. produceret af Pausefilm. Filmen havde premiere i Danmark forbindelse med CPH-DOX, dokumentarfilmfestivalen i november.

I begyndelsen af 2011 udgiver Pausefilm og Socialpolitisk Forlag en dvd, der vil indeholde filmen og en pdf-fil med baggrund og spørgsmål. Dvd'en vil bl.a. blive tilbudt til uddannelsesinstitutioner og højskoler hvor den kan indgå i undervisningen. Dvd'en kan rekvireres hos Socialpolitisk Forlag mod et ekspeditionsgebyr.

I filmen følger vi det unge par, der på grund af en særdeles restriktiv lovgivning,

ikke kan få lov til at bo sammen i hverken Palæstina eller Israel, og derfor kæmper for at få leve deres liv sammen i Europa. Det unge par må undervejs erfare, at der ikke kun er den uovervindelige mur mellem Israel og Palæstina, men også i Europa er der meget høje mure. Dette sætter både kærligheden mellem de unge og kærligheden til hjemlandet på hårde prøver.

Dato for udgivelse vil blive offentliggjort på www.socialpolitisk-forening.dk, så hold øje med hjemmesiden. Og læs også instruktøren Gabriella Bier kronik i Politiken, torsdag den 11. November på www.politiken.dk.

FLERE FATTIGE I 2010 FLERE FRIVILLIGE I 2011?

Af Knud Vilby, formand for Socialpolitisk Forening

I EU's fattigdomsår fik vi sat fattigdom på dagsordenen, men desværre fik vi også flere fattige. Regeringen arbejder på at finde nye indikatorer for fattigdom, men der er allerede alt for mange. Statistikken fortæller, at der er blevet langt flere fattige børn. Domstolsstyrelsen meddeler, at næsten dobbelt så mange udsættes af deres boliger som for få år siden, og de sociale organisationer fortæller om rekordlange køer for at få julehjælp. De planer for udsatte boligområder, som både regering og S-SF-opposition desværre kalder ghetto-planer, handler også om fattigdom selv om de ikke nævner ordet.

Mens der bliver flere fattige mangler vi handling for at bekæmpe ulighed og fattigdom. Derfor er opfølgningen af fattigdomsåret et vigtigt tema for Socialpolitisk Forening, og de organisationer vi samarbejder med i www.stopfattigdom.nu initiativet

Fra 1. januar er det frivillighedsår. Det er trist og beskæmmende, at flere mennesker er blevet fattige i fattigdomsåret. Det vil derimod være fint, hvis frivillighedsåret fører til, at vi får flere frivillige. De skal bare bruges på den rigtige måde. Og de må ikke bare blive svaret på statslige og kommunale nedskæringer.

I Socialpolitisk Forening diskuterer vi for øjeblikket i hovedbestyrelse og forretningsudvalg, hvad vi skal fokusere på i dette nye

år, hvor der vil blive holdt mange skåltaler om værdien af frivilligt arbejde.

Det er ikke en diskussion, vi er færdige med. Men der er i hvert fald interesse om 3 områder:

- Opfølgningen af fattigdomsåret og den holdningsprægede frivillige indsats i den sammenhæng. Lige nu arbejder vi sammen med andre på en skitse til en handlingsplan om bekæmpelse af børnefattigdom.
- Diskussionen af det frivillige arbejdes rolle i forhold til stat og andre aktører. Det er i kernen af Socialpolitisk Forenings arbejde at være med til at føre den debat, og at sikre at der er politisk forståelse for, at det frivillige arbejde kan motivere og supplere og føre til innovativ fornyelse i sociale indsatser, men det må ikke erstatte en samfundsmæssig social indsats, der sikrer normer og ensartethed.
- Retssikkerhed for socialt udsatte. Fattigdomsåret har afsløret store problemer. Systemer og politikere skelner igen mellem værdigt og uværdigt trængende socialt udsatte, mange socialt udsatte har et væld af ukoordinerede sagsbehandlere, og det svækker helhedssynet og retssikkerheden. Der er samtidig stadig flere åbne politikererklæringer om at sigtet med mange stramminger er at forskelsbehandle danskere til ugunst især for folk med anden etnisk baggrund.

MATERIALE TIL DEBATTEN OM FATTIGDOM

Stop Fattigdom Nu initiativet har i løbet af året været med til at udvikle forskelligt materiale, der kan bidrage til debatten om hvordan vi bekæmper fattigdom. Materialet finder I på vores hjemmeside www.stopfattigdom.nu.

Her kan man bl.a. finde 5 artikler af journalist Tina Juul Rasmussen, som dokumenterer konferencer, høring og gå-hjem-møder, der på forskellig måde har belyst fattigdom og drøftet bekæmpelse af fattigdom. Overheads fra arrangementerne er også tilgængelige.

På hjemmesiden kan I også høre en lydfil med to mødre uden mange penge, der fortæller om deres hverdag, og downloade uddrag af novellehæftet SAVN.

Sidst skal nævnes, at I kan downloade notatet En dansk fattigdomsgrænse. En gruppe af forskere og organisationer, bl.a. CASA, Dansk Socialrådgiverforening, Frelsens Hær og Rådet for Socialt Udsatte er kommet med et konkret forslag til, hvordan en officiel fattigdomsgrænse i Danmark bør se ud.

**2010 BYG ET
EUROPA FOR ALLE**
www.stopfattigdom.nu

Det er ikke en debat, vi er færdige med, og vi skal også se hvor samarbejdsmulighederne er. Her ved årsskiftet kan vi imidlertid glæde os over, at vi nu også vil kunne samarbejde med en ny lokal forening i Socialpolitisk Forening.

Fattigdomsåret og en fattigdomskonference i Nykøbing Falster fører til, at der først i 2011 bliver en ny lokalforening for Lolland og Falster. Velkommen til.

FÅ ET EKSEMPLAR AF SAVN

Medlemmer af Socialpolitisk Forening kan få tilsendt ét eksemplar af SAVN – *Fortællinger om børn og fattigdom i anledning af fattigdomsåret*, ved at indbetale forsendelsesomkostninger på 40 kr. til Merkur Bank reg. 8401 konto 1107640.

Skriv navn og adresse på indbetalingen, så sender vi hæftet.

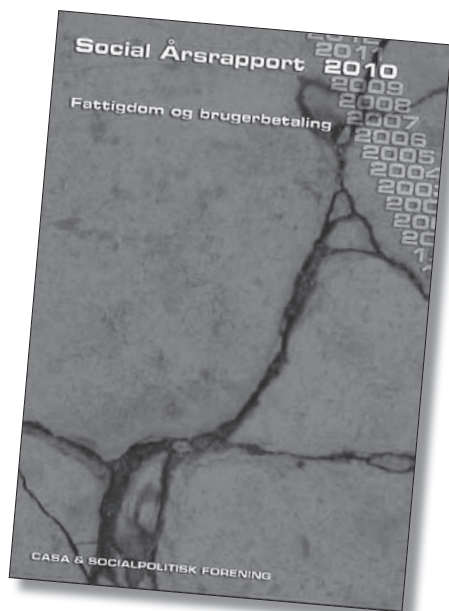

SOCIAL ÅRSRAPPORT 2010 ER NU UDKOMMET

I år med fokus på fattigdom og på brugerbetaling

Social Årsrapport koster 125 kr. og kan købes hos boghandlere og på Socialpolitisk Forlag, forlag@socialpolitisk-forening.dk, telefon 35 82 83 50

Læs mere om årsrapporten på www.casa-analyse.dk

SOCIALPOLITISK FORENINGS HOVEDBESTYRELSE

Formand

Knud Vilby

Forretningsudvalg

Anne Petersen (FOA)

Bjørn Christensen (Internationalt Udvalg)

Brian Lentz (Sydhavns-Compagniet)

Ebbe Brems (Socialistisk Folkeparti)

Hanne Thomsen (Diakonissestiftelsen)

Mads Samsing

Susanne Lyngsø (Dansk Socialrådgiverforening)

Søren Bjarnø

Øvrige hovedbestyrelse

Bettina Post (Dansk Socialrådgiverforening)

Carl Christensen (Nordjylland)

Christian Sølyst (LO)

Ejgil Aagaard (Fyn)

Else Kayser (Dansk Sygeplejeråd)

Erik Nejrup (Dansk Magisterforening)

Jane Korczak (3F)

Knud Olsen (Viborg)

Lis Pedersen (BUPL)

Mandana Zarrehparvar

Ninna Leth (Sydvestjylland)

Ove Lund (Hovedstaden)

Peter Poulsen (Dansk Metal)

Per Støve (HK-kommunal)

Preben Etwil

René Meyrowitch

Viggo Jonassen (Århus)

Internationalt udvalg

Formand Bjørn Christensen

Annelise Murakami

Henning Hansen

Joan Münch

Kay Jokil

Mandana Zarrehparvar

Ole Hammer

Ole Meldgaard

SOCIALPOLITISK FORENINGS LOKALFORENINGER

Lokalforeningen for Hovedstaden

v/ formand Ove Lund

Tlf.: 39 90 04 07

ovelund@raastof.dk

Lokalforeningen for Sydvestjylland

v/ formand Ninna Leth

nl@cvu-vest.dk

Lokalforeningen for Viborgområdet

v/ formand Knud Olsen

Tlf.: 97 52 37 01

knud_olsen@get2net.dk

Lokalforeningen for Århus og omegn

v/ formand Viggo Jonassen

Tlf.: 86 17 49 57

viggojonassen@gmail.com

Lokalforeningen for Fyn

v/ formand Ejgil Aagaard

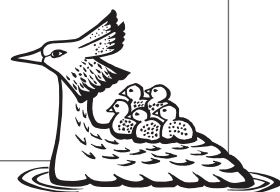
Tlf.: 66 12 34 06

Ejgil.aagaard@gmail.com

Lokalforeningen for Nordjylland

v/ formand Carl Christensen

carl-eva@stofanet.dk

KALENDER

2011

■ 7. januar kl. 13

Søren Juul forsvaret sin doktorafhandling *Solidaritet – anerkendelse, retfærdighed og god dømmekraft*. Forsvaret er offentligt og finder sted i St. Auditorium, i bygning 01 på RUC.

Læs mere på www.ruc.dk

■ 17. januar kl. 19

Debatmøde om frivillighedsåret med oplæg ved Knud Vilby, arrangeret af lokalforeningen i Viborg. Mødet bliver afholdt på Skive Bibliotek, Østergade 25, Skive.

Læs mere på www.socialpolitisk-forening.dk

■ 6. – 11. februar

World Social Forum i Dakar, Senegal, hvor temaet er migration.

Se mere på www.fsm2011.org/en/frontpage

■ 21. februar

Ceva afholder *Ulighedens Topmøde* på Vartov i København.

Læs mere på <http://ulighedenstopmoede.dk/>

■ 25. marts kl. 15 – 17

Klassesamfundet 2.0. Oplæg og debat med journalist Lars Olsen. Mødet bliver holdt i Dansk Forfatterforenings lokaler, Strandgade 6, st. Christianshavn.

Tilmelding nødvendig: tilmelding@socialpolitisk-forening.dk eller 35 82 83 50

■ 25. marts kl. 17.30 – 19.30

Generalforsamling i Socialpolitisk Forening, i Dansk Forfatterforenings lokaler, Strandgade 6, st. Christianshavn.

Dagsorden og forslag til generalforsamlingen er at finde på www.socialpolitisk-forening.dk i uge 8

■ 10. – 13. april

ENSACT European Network for Social Action afholder konferencen *Sustainable Social Development and Economic Challenges* i Bruxelles. Læs mere på www.ensact.eu